

**Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till in-
dragning av jorddomstolarna som specialdomstolar och till lag-
stiftning som har samband därmed**

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att jorddomstolarna dras in som administrativt självständiga specialdomstolar och att deras nuvarande personal och de mål och ärenden som de enligt lag skall behandla överförs till åtta tingsrätter. De tingsrätter som skall behandla jordrättsmål och jordrättsärenden är Tavastehus, Kuopio, S:t Michels, Uleåborgs, Rovaniemi, Abo, Vasa och Vanda tingsrätter. Sättet att söka ändring i jordrättsmål och jordrättsärenden ändras inte.

Tingsrättens sammansättning vid behandlingen av jordrättsmål och jordrättsärenden kallas jorddomstol. Sammansättningen motsvarar i övrigt jorddomstolens nuvarande sammansättning, men till skillnad från tidigare kan den ha ytterligare en lagfarens medlem, om sakens art kräver det. Dessutom skall jorddomstolen vara domför även när endast en nämndeman är närvarande, om en nämndeman har fått förhinder sedan huvudförhandlingen har inletts. Nämndemän i jorddomstolen är tingsrätternas nämndemän, och av dem skall inte krävas lokalkännedom eller sakkunskap i fastighetsfrågor.

Jorddomstolens behörighet att avgöra mål och ärenden i en sammansättning med en domare utvidgas så att en sammansättning med en domare kan komma i fråga även när en sak avgörs på grundval av det skriftliga rättegångsmaterialet utan att huvudförhandling hålls. Enligt propositionen skall en sak kunna avgöras på grundval av det skriftliga rättegångsmaterialet, om saken är av sådan art att avgörandet inte kräver muntlig förhandling och de sakägare vilkas rätt änd-

ringsan sökan gäller samtycker till att saken avgörs utan att huvudförhandling hålls. Om saken avgörs på grundval av det skriftliga rättegångsmaterialet och ändringssökandens motpart inte har fört sin talan i jorddomstolen eller om saken avgörs vid huvudförhandling trots motpartens frånvaro, skall det rättegångsmaterial han tidigare lagt fram i saken dock beaktas när saken avgörs. Dessutom revideras bestämmelserna om tillkännagivande av jorddomstolens sammanträde.

I propositionen föreslås att fastighetsbildningslagen ändras. I den intas en bestämmelse om vilka tingsrätter som behandlar jordrättsmål och jordrättsärenden samt företas andra nödvändiga ändringar som gäller förfarandet. Bestämmelserna om den nuvarande jorddomstolsorganisationen i 8 kap. fastighetsbildningsförordningen upphävs. Nödvändiga ändringar företas även i tingsrättslagen och tingsrättsförordningen samt i rättegångsbalken. Bestämmelser om tingsrätternas domkretsar i jordrättsmål och jordrättsärenden tas in i en förordning. Avsikten är att domkretsarna i jordrättsmål och jordrättsärenden i regel skall basera sig på lantmäteribrårens verksamhetsområden. Justitieministeriet bestämmer genom ett beslut vid vilka tingsrätter det skall inrättas jordrättsingenjörstjänster och dessas verksamhetsområden.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2000 och avses bli behandlad isamband med den.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1.10. 2000.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge

1.1. Lagstiftning och praxis

De nuvarande jorddomstolarna

I Finland finns för närvarande fyra jorddomstolar: Södra Finlands, Östra Finlands, Vasa och Norra Finlands jorddomstol. De har tillsammans åtta divisioner. Södra Finlands jorddomstol har tre divisioner: den första i Helsingfors, den andra i Åbo och den tredje i Tavastehus. Östra Finlands jorddomstol har divisioner i Kuopio och S:t Michel. Vasa jorddomstol har endast en division. Norra Finlands jorddomstols divisioner finns i Rovaniemi och Uleåborg.

Jorddomstolarnas domkretsar bildas i enlighet med indelningen i verksamhetsområden för lantmäteribråerna sådan den fastställs i 4 § lagen om lantmäteriverket (505/1951) och i det beslut som jord- och skogsbruksministeriet utfärdat med stöd av nämnda paragraf om antalet lantmäteribråer och deras verksamhetsområden och förvaltningsorter (376/1998). Domkretsen för Södra Finlands jorddomstol omfattar verksamhetsområdena för Nylands, Egentliga Finlands, Birkaland-Satakunta och Tavastlands lantmäteribråer, domkretsen för Östra Finlands jorddomstol omfattar verksamhetsområdena för Sydöstra Finlands, Södra Savolax, Norra Savolax, Norra Karelen och Mellersta Finlands lantmäteribråer, domkretsen för Vasa jorddomstol omfattar verksamhetsområdet för Österbottens lantmäteribrå medan domkretsen för Norra Finlands jorddomstol omfattar verksamhetsområdena för Norra Österbottens, Kajanaland-Nordöstra Finlands och Lapplands lantmäteribråer.

Södra Finlands jorddomstol lyder under Åbo hovrätt, Östra Finlands jorddomstol under Östra Finlands hovrätt, Vasa jorddomstol under Vasa hovrätt och Norra Finlands jorddomstol under Rovaniemi hovrätt.

Bakgrunden till jorddomstolarnas uppkomst och deras utveckling

Jorddomstolarnas uppkomsthistoria daterar sig till mitten av 1700-talet, då storskiftet inleddes. I Finland inrättades tre ekonomideputationer (utskott), vardera med fem le-

damöter. Deputationerna tillsattes med stöd av 1757 års förordning om hemmansägors läggande i storskiften som förtroendeorgan för riksens ständer med uppgift att övervaka storskiftena, jämka i rättvister mellan byar, planera anvisningar om förfarandet vid storskiften, bilägga tvister som uppkommit vid storskiften samt att lägga fram förslag gällande storskiften för riksdagen. Enligt 1762 års förordning gällande storskiftsdelningar i Finland kallades på begäran av sakägarna två gode män som extra ledamöter. Deputationerna avgjorde inga egentliga storskiftstvister, utan de handlades av antingen riksdagen eller allmänna domstolar. Deputationerna träffade senare slutliga avgöranden i fråga om rättvister mellan socknar och byar. Dessa avgöranden kunde överklagas hos kungen. Under 1766 års riksdag utsattes deputationerna för politisk kritik och man beslöt att lägga ned dem.

En Agodelnings Compromissrätt inrättades genom lokala storskiftesförordningar den 20 november 1766 för Åbo och Björneborgs, Nylands och Tavastehus län samt den 2 december 1766 för Österbotten. Socknens män valde på landshövdingens uppmaning tre eller fem ledamöter till rätten för socknen i fråga när storskiftet blev anhängigt. En av dem var ordförande. Rätten eftersträvade till först en kompromisslösning. Om förlikningen misslyckades avgjordes tvisten genom en dom som kunde överklagas direkt hos kungen. När rätten tillsattes hade man bestämmelsen om skiljedomstol i 4:15 i 1734 års utskökningsbalk i tankarna. Man kunde inte låta lagmansrätterna eller underrätterna avgöra skiftestvister eftersom det i storskiftesärenden i allmänhet inte fanns några handlingar på vilka domstolarna skulle ha kunnat basera sina avgöranden. Då domstolarna dessutom sammanträdde sällan, skulle storskiftet ha fördröjts alltför mycket om tvisterna hade avgjorts i allmän domstol.

Agodelningsrätten inrättades genom 1775 års förordning angående storskiftsdelningar i Finland. Av agodelningsrättens ordförande krävdes nu förtrogenhet med domarvärv. Socknens män utsåg ofta ortens domare till uppgiften samt två eller fyra ledamöter enligt prövning. Hovrätten skulle utse ordföranden, om socknens män inte hittade någon lämplig. Agodelningsrätten kunde också till-

sättas gemensamt för flera socknar. En stor-skiftesförrättning kunde hamna i ägodelningsrätten i tre olika repriser, separat i fråga om omkretsrårna, delningsgrunderna och det avslutade skiftet. År 1783 bestämdes att hovrätten skulle övervaka ägodelningsrättens verksamhet och därefter blev den en del av domstolsväsendet. Ägodelningsrättens domar överklagades till att börja med direkt hos kungen och efter den 16 augusti 1809 hos kejsrerliga regeringskansljens justitiedepartement, som den 21 februari 1816 fick namnet kejsrerliga senaten och senatens justitiedepartement.

Den första ständiga ägodelningsrätten inrättades för Viborgs län genom en förordning som gavs den 12 juli 1816. Ledamot av rätten blev då utöver ordföranden och lek-männen länets förste lantmätare på tjänstens vägnar. I resten av landet var ägodelningsrätten fortfarande av tillfällig natur och tillsattes särskilt för varje socken. Först 1916 inrättades genom förordningen angående skiftesväsendet tre ständiga ägodelningsrätter i landet, dvs. Abo, Vasa och Viborgs ägodelningsrätter. Ledamöter var då en ordförande med juristutbildning samt länelantmä-taren på tjänstens vägnar och två av kommu-nen för fem år utsedda lokala lekmanaleda-möter. Ägodelningsrätternas behörighet utvidgades till att utöver storskiftesvister omfatta alla besvärärenden som gällde lantmä-teriförrättningar. Från och med 1920 inrätta-des genom förordningen angående proviso-riska ägodelningsrättsordförande (88/1920) tjänster för att lösa upp den anhopning av ärenden som berodde på inlösningen av ar-rendeområden.

I städerna var av gammalt inte ägodel-ningsrätten behörig, utan enligt förordningen angående skiftesväsendet skulle magistrater-na som första domstol handlägga alla sådana tvistemål gällande lantmäteriförrättningar som gällde uteslutande stadens mark. Först genom de ändringar av förordningen angäen-de skiftesväsendet som anslöt sig till stiftan-det av lagen om skiftesväsendet, tomtmät-nig och registrering av fastighet i stad (232/1931) utsträcktes ägodelningsrättens behörighet från ingången av 1932 med stöd av den allmänna skifteslagstiftningen till att omfatta lantmäteriförrättningar som utförs i städer.

Sedan lagen om skifte (604/1951) trätt i kraft vid ingången av 1953 fick ägodel-ningsrätten en ny ständig ledamot, som ut-

sågs av statsrådet på förslag av lantmäteri-styrelsen. Behörighetskraven för denne med-lem var lantmäteriingenjörsexamen samt er-farenhet av till lantmäteri- och skiftesförrätt-ningar hörande göromål. Övriga ledamöter var fortfarande juristordföranden, länslant-mäteriingenjören på tjänstens vägnar och två lekmanaledamöter som nu utsågs av kommunfullmäktige.

Genom lagen om ändring av lagen om skifte (321/1972) ändrades 1972 namnet på ägodelningsrätten till jorddomstol. Samtidigt ändrades ordförandens tjänstebemärkning till jordrättsdomare, den ständiga ledamotens tjänstebemärkning till jordrättsingenjör medan lekmanaledamöterna blev nämndemän. Länslantmäteriingenjören eller en av honom förordnad lantmäteriingenjör var medlem av jorddomstolen precis som förr ända till 1991. Det året indrogs länslantmäteriingen-jörstjänsterna. Efter att lagen om ändring av lagen om skifte (1016/1993) stiftats kan det dessutom finnas en andra jordrättsingenjör vid jorddomstolen, om det med beaktande av ärendets omfattning eller något annat sär-skilt skäl skall anses motiverat. Samtidigt förenhetligades i nödvändig utsträckning bestämmelserna om rättegångsförfarandet i jorddomstol med de reformer som genom-fördes vid tingsrätterna och som trädde i kraft den 1 december 1993.

Jorddomstolens behörighet och sammansätt-nig

Jorddomstolarnas uppgifter och struktur baserar sig numera på 20 kap. fastighetsbild-ningslagen (554/1995), vilket trädde i kraft vid ingången av 1997. Lagen kompletteras av fastighetsbildningsförordningen (1189/1996), vars 8 kap. innehåller be-stämmelser om jorddomstolarna. Jorddom-stolarna fastställer själva sin arbetsordning som de tillställer hovrätten och justitieminis-teriet för kännedom.

Jorddomstolarna avgör de besvär som det i flera olika lagar bestäms att de skall behand-la samt klagan i motsvarande ärenden. Till jorddomstolens behörighet hör att som första bevärsinstans avgöra sådana tvister och be-svär som gäller avgöranden som träffats vid förrättningar enligt bl.a. fastighetsbildnings-lagen, lagen om allmänna vägar (243/1954), lagen om enskilda vägar (358/1962), lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter (603/1977) och lagen om inlösen

av andelar i samfälld skog (455/1971). De klart största grupperna av mål och ärenden som behandlas i jorddomstolarna är vägförrättningar enligt lagen om enskilda vägar och olika fastighetsbestämmningsförrättningar. Följande i storleksordning är vägförrättningar enligt lagen om allmänna vägar och styckningsförrättningar. Stora grupper är också förrättningar enligt inlösningslagen och rågångsförrättningar. Mest betydande ekonomiskt sett är besvären över inlösningsförrättningar medan nyskiftena kräver mest arbete.

Behörig är den jorddomstol inom vars domkrets det område som saken gäller är beläget. Hör ett område till två eller flera jorddomstolars domkrets eller är det fråga om en rå som samtidigt är en gräns mellan två eller flera domstolars domkrets, skall saken avgöras av den jorddomstol inom vars domkrets den myndighet vars förrättning eller avgörande det är fråga om har sitt förvaltningsställe.

Jorddomstolen har i regel fyra medlemmar. Ordförande är en jordrättsdomare och ledamot är en jordrättsingenjör samt lekmanaledamöter två nämndemän som kommunen utser. Numera kan det vid jorddomstolen desutom finnas ytterligare en jordrättsingenjör, om det med beaktande av ärendets omfattning eller något annat särskilt skäl skall anses motiverat. I regeringens proposition med förslag till ändring av lagen om skifte och vissa andra lagar som gäller behandlingen av ärenden i jorddomstolen (RP 189/1993 rd) nämns som exempel ärenden där värderingsfrågor är centrala. I praktiken är det sällsynt med utvidgad sammanställning.

I regel avgör jorddomstolen de mål och ärenden som den skall behandla i fulltalig sammansättning. Enligt 243 § 2 mom. fastighetsbildningslagen är jorddomstolen domför också med jordrättsdomaren ensam bl.a. när ändringsansökan avvisas utan prövning därför att förutsättningar för rättegång saknas eller när det är fråga om förberedande åtgärder eller när jorddomstolen behandlar besvär över förrättningsmännens beslut varmed en jävsanmärkning mot en förrättningsman har förkastats eller besvär över ett beslut om sammanslagning av fastigheter.

Jordrättsdomare och jordrättsingenjörer utnämns i den ordning som regeringsformen föreskriver i fråga om lagman i tingsrätt. Detsamma gäller utnämning av extraordina-

rie jordrättsdomare och extraordinarie jordrättsingenjörer. För upprättande av tjänsteförslag skall hovrätten inhämta yttrande av lantmäteriverkets centralförvaltning om sökandena till en jordrättsingenjörstjänst.

Kommunfullmäktige skall utse minst fyra personer till kommunens nämndemän vid jorddomstolen för en tid som motsvarar kommunfullmäktiges mandatperiod. Nämndemännen skall vara förtroagna med fastighets frågor och känna till de lokala förhållandena. Jorddomstolens ordförande kallar till medlemmar av jorddomstolen nämndemän från en eller flera kommuner inom vilka det område som den överklagade förrättningen gäller är beläget. Av särskilda skäl kan även en nämndeman från en annan kommun kallas till medlem av jorddomstolen. Om en nämndeman vid jorddomstolen uteblir från jorddomstolens sammanträde som han har kallats till eller om han befinnas jävig och ingen annan medlem utan dröjsmål kan fås till sammanträdet, har jordrättsdomaren rätt att i hans ställe anlita en annan ojävig person som är valbar till nämndeman.

Angående jorddomstolarnas antal, verksamhetsområden och förläggningsorter, den jordrättsdomare som är chef för ämbetsverket samt angående indelning av jorddomstolarna i divisioner bestäms i fastighetsbildningsförordningen.

Om en jorddomstol har flera än en jordrättsdomare, är jorddomstolen ett ämbetsverk med två eller flera divisioner. En jordrättsdomare är chef för ämbetsverket. Om det finns flera jordrättsdomare, är jordrättsdomaren vid jorddomstolens första division chef för ämbetsverket så som i arbetsordningen för jorddomstolen bestäms. Justitieministeriet beslutar vilken av jorddomstolens divisioner som är första division.

Vid jorddomstolens division finns förutom jordrättsdomaren och jordrättsingenjören en byråsekreterare. Chefen för ämbetsverket förordnar personal till divisioner samt beslutar om ärendenas fördelning mellan divisionerna. Om förordnande av en andra jordrättsingenjör till jorddomstolen, så som avses i 243 § 1 mom. fastighetsbildningslagen, beslutar cheferna för de jorddomstolar som förordnandet gäller.

Sökande av ändring i jordrättsmål och jordrättsärenden

Bestämmelser om sökande av ändring i ett

avgörande som jorddomstolen träffat vid en fastighetsförrättning ingår i 19 kap. fastighetsbildningslagen samt 7 kap. fastighetsbildningsförrättningen.

En sakägare får genom besvär hos jorddomstolen söka ändring i ett avgörande som träffats vid en fastighetsförrättning enligt fastighetsbildningslagen, om det inte genom lag är förbjudet att söka ändring. Dessutom får kommunen, även om den inte är sakägare, i särskilt angivna fall söka ändring i ett avgörande som träffats vid en förrättning genom besvär hos jorddomstolen, om förrättningen verkställs på ett område som används för tätbebyggelse, på ett generalplane-, stadsplane-, byggnadsplane- eller strandplaneområde eller på ett område på vilket byggnadsförbud råder för uppgörande av en stads- eller byggnadsplan eller för vilket enligt 123 a § byggnadslagen det är nödvändigt att uppgöra en strandplan (370/1958).

Besvär hos jorddomstolen utgör ordinarie rättsmedel även vid vägförrättningar enligt lagen om enskilda vägar samt vid förrättningar enligt bl.a. lagen om allmänna vägar, lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter och gruvlagen (503/1965). Bestämmelser om klagan på grund av domvilla och återbrytande av dom som extraordinära rättsmedel ingår i 31 kap. rättegångsbalken.

Ändring i jorddomstolens dom eller beslut får sökas hos högsta domstolen genom besvär, om högsta domstolen med stöd av 30 kap. 3 § rättegångsbalken beviljar besvärstillstånd. Jorddomstolens dom eller beslut verkställs så som bestäms om verkställighet av en dom som vunnit laga kraft. En anhängig förrättning kan fortsättas trots att besvärstillstånd med anledning av en dom eller ett beslut har sökts. Högsta domstolen kan dock före sitt slutliga avgörande i saken förordna att domen eller beslutet inte får verkställas tills vidare eller att en påbörjad verkställighet skall avbrytas.

Lantmäteribrån skall sända de fullföljdshandlingar som lämnats in till lantmäteribrån till högsta domstolen sedan den tid som fastställts för sökande av ändring har utgått. Samtidigt skall förrättningshandlingarna tillställas högsta domstolen till påseende. Om en ändringsansökan uppenbart har gjorts för sent sänds fullföljdshandlingarna till högsta domstolen utan att förrättningshandlingarna skickas med.

Sedan fullföljds- och förrättningshandling-

arna anlänt till högsta domstolen från lantmäteribrån beställs jorddomstolens protokoll till högsta domstolen. Efter att besvärstillstånd beviljats begär högsta domstolen ofta utlåtande av lantmäteriverkets centalförvaltning. Högsta domstolen kan också uppmana förrättningsingenjören att tillställa den sitt skriftligt utlåtande om ett ärende som handläggs, ifall högsta domstolen anser att det behövs. I praktiken begärs utlåtande av förrättningsingenjören dock endast i undantagsfall. Om inte något annat bestäms, tillämpas på ändringssökande i tillämpliga delar de bestämmelser i 30 kap. rättegångsbalken som gäller fullföljd i ärenden som hovrätten handlagt i andra instans. Detta innebär bl.a. att missnöje mot jorddomstolens avgörande inte anmäls särskilt. Såsom ändring av talan anses inte att till stöd för talan läggs fram nya omständigheter, om inte saken därigenom blir en annan.

Behandlingen av mål och ärenden i jorddomstolen

Bestämmelser om jorddomstolens sammanträden, utredning och avgörande av besvärärenden samt om det övriga förfarandet vid jorddomstolen ingår i 21 kap. fastighetsbildningslagen medan bestämmelser som kompletterar lagen ingår i 9 kap. fastighetsbildningsförrättningen. I samband med de reformer gällande rättegångsförfarandet i tvistemål vid underrätterna som trädde i kraft den 1 december 1993 harmoniserades i nödvändig utsträckning bestämmelserna om handläggningen av mål i jorddomstol i 40 kap. lagen om skifte med de reformer som genomförts vid tingsrätterna. Genom bestämmelserna försökte man också säkerställa att förfarandet vid de olika jorddomstolarna är enhetligt. Fastighetsbildningslagens och fastighetsbildningsförrättningens nuvarande bestämmelser om behandlingen av ärenden vid jorddomstolarna motsvarar de då reviderade bestämmelserna i 40 kap. lagen om skifte.

Processen vid en jorddomstol är på samma sätt som vid allmänna domstolar uppdelad i en skriftlig och muntlig förberedelse samt en muntlig huvudförhandling, som skall vara koncentrerad och omedelbar. Behandlingen av ett ärende vid jorddomstolen baserar sig på således på principerna om muntlighet, omedelbarhet och koncentrerad. Jorddomstolarna avviker från tingsrätterna i det av-

seendet att alla saker som behandlas vid jorddomstolarna är fullföljdsärenden. En rättegång i jorddomstolen har sålunda många gemensamma drag med den reviderade rättegången i hovrätten. Den väsentligaste skillnaden mellan jorddomstolsförfarandet och det förfarande som iaktas i allmänna domstolar är att det nästan alltid förrättas syn på det område som besvären gäller. Syneförrättningar i terrängen har av gammalt framhävt det omedelbara och koncentrerade hos rättegångarna i jorddomstolen. Rättegången har kunnat påskyndas och effektiveras enligt vad olika speciella ärenden kräver.

Enligt 270 § fastighetsbildningslagen skall gällande bestämmelser om allmänna domstolar iaktas i jorddomstolen i tillämpliga delar, om inget annat bestäms. Med stöd av hänvisningsbestämmelsen skall således i tillämpliga delar tillämpas t.ex. bestämmelserna om rättegångsskrifter i 9 kap. rättegångsbalken, bevisning i 17 kap., protokoll i 22 kap. och domstolens avgörande i 24 kap. I bestämmelsen hänvisas i stället för till bestämmelserna om tingsrätter till bestämmelserna om allmänna domstolar av den orsaken att rättegången i jorddomstolen, som fungerar som besvärinstans, företer drag som starkt liknar förfarandet i hovrätten t.ex. i fråga om ärenden som gäller klagan.

Bestämmelser om förberedelsen av ett ärende ingår i 256—258 § fastighetsbildningslagen. Förberedelsen görs så att saken kan behandlas utan avbrott vid huvudförhandlingen. Domstolen ser till att alla omständigheter som ansluter sig till rättegången utreds och förbereds så bra att en muntlig, omedelbar och koncentrerad huvudförhandling är möjlig. Om ändringsansökan inte avvisats utan prövning under förberedelsen, skall jorddomstolen uppmana en sådan sakägare i förrättningen vars rätt ändringsansökan gäller att inge bemötande med anledning av ändringsansökan, om bemötandet kan anses främja huvudförhandlingen. Samtidigt skall vid behov bestämmas vilka frågor sakägaren särskilt skall yttra sig om. I samband med uppmaningen skall ändringsansökan och därtill fogade handlingar delges.

Bemötandet och de därtill fogade handlingarna skall delges ändringssökanden och de andra sakägare som bemötandet gäller och som skall kallas till huvudförhandlingen. Förfarandet motsvarar i tillämpliga delar bestämmelserna om förberedelse i tvistemål

i 5 kap. rättegångsbalken.

Förberedelsen framskrider efter detta antingen skriftligt eller muntligt. Om jorddomstolen finner att behandlingen av saken kräver det, kan den uppmana sakägarna att inom utsatt tid tillstålla jorddomstolen ett skriftligt utlåtande. Jorddomstolen skall härvid bestämma vilka frågor sakägarna skall yttra sig om. Yttrandet skall delges de sakägare vilkas rätt yttrandet gäller. Utlåtanden begärs i allmänhet endast en gång. Om jorddomstolen anser att det främjar behandlingen, kan den före huvudförhandlingen även begära förrättning singenjörrens utlåtande om den sak som behandlas. Utlåtandet skall även delges de sakägare som kallas till huvudförhandlingen. Behovet av att inhämta skriftligt utlåtande av förrättningsingenjören minskas av att han kan kallas till huvudförhandlingen för att höras.

Om det främjar beredningen av saken, kan jorddomstolen bestämma att sakägarna eller en del av dem skall kallas för att höras under förberedelsen. Enligt förarbetena till lagen är fortsatt muntlig beredelse emellertid endast en exceptionell utväg vid jorddomstolen, när sakägarnas krav eller bevis är oklara. I praktiken ordnas det mycket sällan muntlig förberedelsesammanträden vid jorddomstolarna. I många fall består förberedelsen till väsentliga delar av arkivundersökningar i lantmäteribyrån. De utförs i praktiken av jordrättsingenjören, som upprättar en promemoria över sina iakttagelser som han går igenom tillsammans med jordrättsdomaren före sammanträdet.

När förberedelsen har avslutats överförs saken till huvudförhandling, om vilken bestäms i 259—264 § fastighetsbildningslagen. Huvudförhandlingen hålls i allmänhet i den kommun inom vilket det område är beläget som den förrättning i vilken ändring söks gäller, eftersom behandlingen ofta förutsätter syn. Jorddomstolen kan dock sammanträda även i en närbelägen kommun eller på den ort där jorddomstolens kansli är beläget, om detta inte orsakar sakägarna oskäliga kostnader eller oskäligt men.

Jorddomstolen kan på eget initiativ skaffa eller uppmana en sakägare att skaffa sådan utredning som behövs för att saken skall kunna avgöras. I den nämnda regeringspropositionen (RP 189/1993 rd) motiveras denna från 17 kap. 8 § rättegångsbalken avvikande bestämmelse med att förrättningsmännen vid fastighetsförrättningar skall skaffa

sådan utredning som är nödvändig för att avgöra de frågor som framkommit i samband med förrättningen. Dessutom ansågs att bestämmelsen behövs eftersom de ärenden som avgörs av jorddomstolen ofta är förknippade med sådana bedömningar som jorddomstolen inte kan göra om den inte på eget initiativ upptar bevisning. Jorddomstolen kan vid behov kalla förrättningsingenjören att höras i saken. Material som skaffats på tjänstens vägnar skall presenteras för sakägarna.

Att huvudförhandling inte behövs är i praktiken rätt sällsynt i andra saker än sådana som avses i 243 § 2 mom. fastighetsbildningslagen. Inte heller i dessa fall behöver huvudförhandling hållas och saken kan avgöras på grundval av det skriftliga rättegångsmaterialet, om saken är av sådan art att avgörandet inte kräver muntlig förhandling, eller parterna meddelar att de inte har muntlig bevisning att anföra och begär att saken skall avgöras utan att huvudförhandling hålls. Jorddomstolen skall även då behandla ärendet med fullständig sammansättning.

Jorddomstolens sammanträde skall tillkännages ändringssökanden samt sådana andra sakägare i förrättningen vilkas rätt berörs av besvären eller som har begärt att bli under rättade, om ders postadresser är kända. Sammanträdet tillkännages genom ett vanligt brev som postas minst 14 dagar före sammanträdet. För övriga sakägares vidkommande, som inte har begärt att bli under rättade, kan sammanträdet tillkännages minst 14 dagar före sammanträdet genom kungörelse i en eller två tidningar som har spridning på orten. Det finns särskilda bestämmelser om tillkännagivande som gäller en fastighet eller ett område som tillhör flera gemensamt.

Om ändringssökanden uteblir från jorddomstolens sammanträde, lämnas ändringssökan därhän. Andra sakägares utvaro utgör inget hinder för att saken avgörs.

Huvudförhandlingen är omedelbar och muntlig. En sakägare får inte läsa upp eller avge någon skriftlig utsaga till domstolen eller i övrigt framställa saken skriftligt. En sakägare får dock ur en handling läsa upp sitt yrkande, direkta hänvisningar till rättspraxis och den juridiska litteraturen samt till sådana handlingar som innehåller ett flertal tekniska uppgifter och sifferuppgifter och som är svåra att förstå om de läggs fram endast muntligen. Dessutom får han använda

anteckningar till stöd för minnet. Med avvikelse från 6 kap. 3 § rättegångsbalken, som gäller muntlig huvudförhandling i tvistemål, får man i jordrättsmål och jordrättsärenden dessutom för utredning av tekniska och därmed jämförliga frågor hänvisa till det skriftliga rättegångsmaterialet genom att kort relatera innehållet till den del man hänvisar till det. Detta skriftliga rättegångsmaterial beaktas under huvudförhandlingen endast i den mån som innehållet har refererats.

Bestämmelser om avbrott i huvudförhandlingen ingår i 263 § fastighetsbildningslagen, som avviker från motsvarande bestämmelse i 6 kap. 10 § rättegångsbalken. Huvudförhandlingen får inte uppskjutas, om inte viktiga skäl kräver det. Om huvudförhandlingen uppskjuts, skall tiden och platsen för den fortsatta behandlingen meddelas i uppskovsbeslutet eller särskilt senare. Även om det i fastighetsbildningslagen inte ingår någon uttrycklig bestämmelse om efter hur långt uppskov ny huvudförhandling alltid måste hållas, skall enligt regeringens proposition även i jorddomstolen på huvudförhandling iakttagas de terminsstadganden som enligt rättegångsbalken gäller för tingsrätten (6 kap. 11 § rättegångsbalken). Även koncentreringsprincipen och omedelbarhetskravet förutsätter ett så kort uppskov som möjligt och i mån av möjlighet samma sammansättning när sammanträdet fortsätter.

Om det är nödvändigt att uppskjuta huvudförhandlingen, skall behandlingen fortsätta där den avbröts när föregående behandling avslutades. Om en ny medlem deltar i behandlingen, skall emellertid ny huvudförhandling hållas. Bevisning behöver dock i dessa fall inte upptas på nytt, om det inte anses nödvändigt för att saken skall kunna utredas. Bevisning behöver inte heller upptas på nytt när det med hänsyn till sakens art och den bevisning som skall upptas föranleder oskäliga kostnader eller väsentlig olägenhet.

Jorddomstolen skall förrätta syn på ort och ställe, om detta är nödvändigt för att saken skall kunna utredas. Jorddomstolen kan även bestämma att syn förrättas utom huvudförhandlingen av en eller flera av jorddomstolens medlemmar. I regel har jorddomstolen fullständig sammansättning vid syn, och den förrättas under huvudförhandlingen efter att sakägarna har framställt sina yrkanden och motiveringen till dem. De saker som behandlas i jorddomstolen är ofta sådana att

det i praktiken är snart sagt omöjligt att avgöra dem utan syn i terrängen. I allmänhet är det nödvändigt att sakägarna är närvarande vid syneförrättningen, eftersom deras ställningstaganden och yttranden gör att synen blir mångsidigare. Vittnena hörs i samband med huvudförhandlingen på sammanträdesplatsen, men när utredningen av en sak kräver det kan vittnen höras även i samband med synen.

Finns jorddomstolen att den förrättning som besvär angår skall avbrytas eller att en avbruten förrättning oberoende av besvärens handläggning får fortgå, skall jorddomstolen fatta beslut om saken och underrätta förrättningsingenjören om detta. En föreskrift om avbrytande eller fullföljande av en förrättning träder omedelbart i kraft och skall iaktas till dess något annat förordnas.

När besvär har anförts hos jorddomstolen över ett avgörande som gäller en åtgärd eller annan omständighet som ligger till grund för en ersättning eller som gäller ersättningsbeloppet eller betalningen av ersättning i övrigt, kan jorddomstolen förbjuda att beslutet om betalning av ersättning verkställs eller föreskriva att verkställigheten skall avbrytas till dess besvären avgjorts.

Rättegångskostnaderna i jordrättsmål och jordrättsärenden döms ut enligt bestämmelserna om tvistemål i 21 kap. rättegångsbalken.

Angående förandet av protokoll vid jorddomstolen gäller i tillämpliga delar vad som för tingsrätten bestäms om protokoll i tvistemål. När en förrättning har varit för behandling vid jorddomstolen, skall jorddomstolen göra anteckning om detta i förrättningsprotokollet eller, om något sådant inte finns, i någon annan motsvarande förrättningshandling.

Då jorddomstolen avgör ett mål eller ärende skall först jordrättsingenjören, sedan nämndemännen och till sist jordrättsdomaren yttra sig. Bestämmelsen avviker från motsvarande bestämmelse i 23 kap. 1 § 2 mom. rättegångsbalken. Är meningarna skiljaktiga, skall vid fastställandet av omröstningens resultat iaktas vad 23 kap. rättegångsbalken bestämmer om omröstning i tvistemål.

Jorddomstolens avgörande i huvudsaken i besvärärenden är dom och övriga avgöranden är beslut. I en dom får beaktas endast det rättegångsmaterial som har lagts fram eller refererats vid huvudförhandlingen eller syneförrättningen. Om saken avgörs utan

huvudförhandling, avgörs den med stöd av skriftligt rättegångsmaterial. När arkivundersökning har utförts i saken eller jorddomstolen på eget initiativ annars har skaffat utredning betraktas det som sådant skriftligt rättegångsmaterial som avses här. Det skall refereras för sakägarna vid huvudförhandlingen för att kunna beaktas då saken avgörs, eller om saken avgörs utan huvudförhandling, skall detta delges sakägarna.

Jorddomstolens avgörande skall avkunnas genast efter beslutsöverläggningen och det skall finnas tillgängligt för parterna på jorddomstolens kansli inom 30 dagar från avkunnandet. Om överläggningen mellan jorddomstolens medlemmar eller avfattandet av domen i en omfattande eller svår sak kräver det, får avgörandet meddelas i jorddomstolens kansli inom 14 dagar från den dag då huvudförhandlingen avslutades. Kan avgörandet av särskilda skäl inte meddelas inom denna tid, skall det meddelas så snart som möjligt.

Jorddomstolen skall avgiftsfritt sända en kopia av jorddomstolens avgörande till lantmäteribyran eller kommunens fastighetsregisterförare före utgången av den tid inom vilken sakägaren skall få avgörandet. Likaså skall de kartor och handlingar återställas som då ännu innehas av jorddomstolen.

Besvär som gäller nyskiftet eller reglering av byggnadsmark skall behandlas av jorddomstolen i brådsakande ordning, om det inte är fråga om ett nyskifte vars egentliga syfte är att dela lägenheter mellan personer som äger dem gemensamt.

1.2. Lagstiftningen i de nordiska länderna

Sverige

I Sverige behandlas besvär över lantmäteriförrättningar, bl.a. fastighetsbildningsmål, i lägsta instans av fastighetsdomstolen. I varje län har en tingsrätt förordnats till fastighetsdomstol (1 § Lag om domstolar i fastighetsmål 1969:246).

Angående fastighetsdomstolens behörighet sägs att domstolen upptager mål eller ärende enligt vad som föreskrivs i särskild lag eller annan författning. I lagboken (Sveriges Rikes Lag, upplaga 1998, s. 1035) nämns ett trettiotal lagar där det finns bestämmelser om fastighetsdomstolens behörighet. Förteckningen är inte uttömmande. Behörigheten är inte begränsad enbart till tvister om

fastighetsbildning. Utöver lantmåteriförrättningar behandlar fastighetsdomstolen mål och ärenden som gäller bl.a. kulturminnen och naturvård samt arrende.

Fastighetsdomstolens sammansättning består i lantmåterimål och lantmåteriärenden av två lagfarna ledamöter, av vilka den ena är ordförande, ett fastighetsråd (lantmåteriingenjör) och två nämndemän. Fastighetsdomstolens ordförande och fastighetsrådet utses av landets regering, varför tingsrättens lagman inte kan förordna ordförande och fastighetsråd till fastighetsdomstolen. Samma fastighetsråd kan utses till flera fastighetsdomstolar. Sammansättningarna varierar enligt arten av de mål och ärenden som behandlas. Ordföranden kan låta ytterligare ett fastighetsråd som företrädare teknisk sakkunskap ingå i sammansättningen, om det är nödvändigt för behandlingen av saken. I första hand i vissa mål och ärenden som gäller arrende är det inte nödvändigt att ett fastighetsråd ingår i sammansättningen.

Bestämmelser om förfarandet vid fastighetsdomstol ingår i 16 kap. fastighetsbildningslagen (16 kap. Förfarandet vid fastighetsdomstol; Fastighetsbildningslag 1970:988).

I huvudsak påminner förfarandet mycket om den finländska jorddomstolsprocessen med syn och huvudförhandling. Emellertid skiljer sig vissa detaljer. T.ex. när ett mål eller ärende avgörs skall först de lagfarna ledamöterna, sedan fastighetsrådet och till sist nämndemännen säga sin mening i fastighetsdomstolen. Skillnader i förhållande till den finländska jorddomstolsprocessen föranleds också av att fastighetsdomstolens behörighet är mer omfattande än den finländska jorddomstolens, framför allt vad beträffar bestämmelserna i jordabalken (Jordabalk 1970:994), vilka behandlar bl.a. rättegången i tvistemål som gäller arrende.

Fastighetsdomstolens dom får överklagas till hovrätten. Hovrättens sammansättning vid behandlingen av besvär över en lantmåteriförrättning består av ett fastighetsråd som teknisk ledamot, om inte hovrätten anser att denna ledamots närvaro är onödig. Hovrätten kan av särskilda skäl bestämma att ytterligare en teknisk ledamot skall ingå i sammansättningen. Bestämmelser om rättegången i hovrätt i fråga om fastighetsförrättningar ingår i 17 kap. fastighetsbildningslagen (17 kap. Rättegången i hovrätt; Fastighetsbildningslag (1970:988)).

Högsta domstolsinstans i fastighetsmål och fastighetsärenden är högsta domstolen. Bestämmelser om rättegången i högsta domstolen i fråga om fastighetsförrättningar ingår i 18 kap. fastighetsbildningslagen (18 kap. Rättegången i högsta domstolen; Fastighetsbildningslag 1970:988).

Att fastighetsförrättningar behandlas i fyra olika instanser betraktas i de svenska lantmåteridistriktet som ett långsamt förfarande, och det har framförts krav på att situationen borde ändras.

Danmark

I Danmark omfattar lantmåteriförrättningar också ärenden, t.ex. dikningsärenden och ersättningar i anslutning till dem, som i Finland ankommer på miljömyndigheterna.

I Danmark utförs lantmåteriförrättningar med vissa undantag av auktoriserade lantmåteriingenjörer. I Köpenhamns kommun utförs lantmåteriförrättningar av stadskonduktören, som också är registermyndighet. i Fredriksbergs kommun utförs lantmåteriförrättningar av stadslandinspektorn, som tillika är registermyndighet. I övriga Danmark med undantag för vissa områden på södra Jylland sköts lantmåteriförrättningarna av en auktoriserad lantmåteriingenjör (praktiserande landinspektör), som har utbildning på högre kandidatnivå (landinspektör utbildning). På de sistnämnda områdena är kort- och matrikelstyrelsen registermyndighet. De auktoriserade lantmåteriingenjörerna är i allmänhet självständiga näringsidkare med egen byrå.

Besvär över felaktigt förfarande från en auktoriserad lantmåteriingenjörers sida (klage om udførelsen af matrikulære arbejder) får anföras hos lantmåteriingenjörsnämnden, som består av en jorddomare som ordförande och två lantmåteriingenjörer. Nämnden kan som sanktion för felaktigt förfarande förelägga en auktoriserad lantmåteriingenjör permanent eller tidsbegränsad förlust av rättigheterna, böter, varning eller så kan ärendet föras till rättslig behandling.

Besvär över felaktigt förfarande från lantmåterimyndighetens sida (klage over matrikelmyndighedens afgørelser) anføres inte hos lantmåteriingenjörsnämnden, utan besvär över en lantmåteriingenjörers verksamhet vilken handlat i egenskap av tjänsteman framskrider på samma sätt som i fråga om andra tjänstemän.

En rättegång som gäller en lantmåteriför-

rättning inleds genom besvär hos underrätten (i städer byretten). Underrättens sammansättning är densamma som i andra civilmål. Lantmäterisakkunskap får underrätten på så sätt att rätten kallar en auktoriserad lantmäteringenjör (praktiserande landinspektör) som hörs som sakkunnig. I övrigt motsvarar processen en normal civilrättslig process. Underrättens dom kan överklagas hos hovrätten (landsretten) och vidare hos högsta domstolen (hojesteretten).

Norge

Lantmäteriverksamheten i Norge avviker från de andra nordiska länderna så till vida att lantmäteriförrättningarna där hör till kommunens verksamhetsområde. Eftersom det finns över 400 kommuner i Norge, varierar priserna och kvaliteten på lantmäteriförrättningarna mycket. Lantmäteriförrättningar utförs av tjänstemännen vid kommunens lantmäteribyrå. De saknar i allmänhet specialkompetens. Till de saker som de skall behandla hör också t.ex. samernas rättigheter och fiskerifrågor.

För behandlingen av lantmäterimål och lantmäteriärenden finns det i Norge landsomfattande specialdomstolar (særdomstoler), som är jordskifteverretnene och som högsta domstol jordskifteoverretnene. Till vardera domstolen utnämner kungen en ordförande som är utbildad lantmäteringenjör (jordskifte-kanditat). I jordskifteverrettens sammansättning ingår dessutom två nämndemän och i jordskifteoverrettens sammansättning fyra nämndemän. I ingendera domstolens sammansättning ingår personer med juristutbildning. En del lantmäterimål och lantmäteriärenden behandlas direkt i jordskifteretten som första instans, men jordskifteretten behandlar också besvär över lantmäteriförrättningar som utförts av kommunens tjänstemän. Jordskifteoverretten behandlar i första hand besvär över lantmäteriförrättningar.

I Norge håller man som bäst på och stiftar en ny lag vid namn lov om eiendomsregistrering (matrikelloven). Enligt lagförslaget skall lantmäteriförrättningar också kunna utföras av auktoriserade lantmäteringenjörer (statsauktorisert landmåler), vilkas verksamhet övervakas av den statliga myndigheten Statens kartverk. I övrigt skall auktoriseringen och övervakningen av lantmäteringenjörer i huvudsak överensstamma med det danska systemet. Enligt reformen skall be-

svärsinstans i fråga om fastighetsregisteret (matrikel) vara landshövdingen (fylkesmann).

1.3. Bedömning av nuläget

Specialdomstolarnas ställning som en del av domstolsväsendet

Det finländska domstolsväsendet är indelat i allmänna domstolar för tviste- och brottmål (tingsrätterna, hovrätterna och högsta domstolen), förvaltningsdomstolar (länsrätterna och högsta förvaltningsdomstolen) samt specialdomstolar (jorddomstolarna, vattendomsstolarna, arbetsdomstolen, försäkringsdomstolen och marknadsdomstolen).

Specialdomstolarna har i allmänhet inrättats därför att det i fråga om vissa kategorier av mål och ärenden har ansetts nödvändigt att utnyttja sakkunskap från ett visst specialområde för domstolens avgöranden. I dessa mål och ärenden har enbart juridisk sakkunskap inte ansetts vara tillräcklig. Till vissa special domstolar, t.ex. arbetsdomstolen, hör också att olika intressegrupper anlitas när domstolens ledamöter utses. Inrättandet av jord- och vattendomsstolarna, som ofta håller synförrättningar, har dessutom i tiden kunat motiveras med rationalitetssynpunkter.

Fördelen med en specialdomstol har ansetts vara att domstolen själv besitter tillräckliga kunskaper om det specialområde som sakerna berör. Sakkunnigledamotens kunskaper om specialområdet är till nytta under hela behandlingstiden och vid beslutsförhandlingen. Mål och ärenden kan i allmänhet avgöras snabbare i specialdomstolarna, eftersom de i allmänhet har gott om resurser. Eftersom parterna inte själva behöver skaffa fram sakkunskap för behandlingen av en sak, besparas också parterna från kostnader. En specialdomstol kan i allmänhet reda ut den sak som behandlas grundligare, eftersom domstolen med sakkunnigledamöternas hjälp lättare kan bedöma behovet av tilläggsutredningar samt sätta sig in i de väsentliga frågorna.

Man kan anta att det i en specialdomstol är lättare att nå fram till en enhetlig rättspraxis och att det blir lättare att förutsäga avgörandena. Att sakkunniga på specialområdet deltar i beslutsfattandet väcker förtroende hos parterna och kan således minska benägenheten att överklaga besluten.

Nackdelen med specialdomstolar har ansetts vara t.ex. att det kan vara svårt för par-

terna att få reda på vilket rättstillämpande organ som skall avgöra deras sak. Likaså kan särdragen hos det förfarande som tillämpas i en specialdomstol förorsaka problem för parter som inte känner till dem. På grund av olika intressegruppers representation i vissa specialdomstolars sammansättning är deras opartiskhet och avgörandenas oavhängighet inte alltid lika oproblematisk som allmänna domstolars. Ur processekonomisk och justitieförvaltningens synvinkel kan det inte betraktas som ändamålsenligt att rättsskipningsverksamheten är uppdelad på separata enheter. Att ordna ändringssökande i specialdomstolar har dessutom varit problematiskt i fråga om besvärsrätten, fullföljdomstolens sammansättning samt antalet besvärinstanser. Specialdomstolarna har också kritiserats för att sakkunnigledamöternas kunskaper om specialområdet inte kan kontrolleras av sakägarna ända till slutet i enlighet med principen om fair trial.

Specialdomstolarnas litenhet kan göra dem sårbara. Behandlingen av exceptionellt omfattande mål och ärenden, sjukdom bland domstolens personal eller semestrar samt en överraskande ökning av antalet mål och ärenden kan leda till att domstolens verksamhet försvåras eller t.o.m. avbryts samt att behandlingen av målen och ärendena fördröjs.

Det är ändamålsenligt att upprätthålla specialdomstolar enbart för sådana relativt omfattande kategorier av specialmål och specialärenden för vilkas avgörande någon annan sakkunskap än juridisk sådan är av avgörande betydelse. Skapandet av små specialenheter med egna förfaranden och lagtillämpningspraxis bör inte uppmuntras av rättssäkerhetsskäl.

Utgångspunkten för utvecklingen av domstolorganisationen har varit att alla mål och ärenden skall kunna behandlas i de allmänna domstolarna. De senaste årens förenhetligande av underrättsorganisationen samt reformerna av rättegångsförfarandet i under- och hovrätterna samt förvaltningsdomstolarna har avsevärt förbättrat de allmänna domstolarnas konkurrensförmåga i förhållande till specialdomstolarna. Utan att på något sätt försämra rättssäkerheten vore det möjligt att slå ihop de olönsamma specialdomstolarna som behandlar ett fåtal ärenden med de allmänna domstolarna och eventuellt bibehålla deras nuvarande sammansättningar och förfaranden. Då kunde man uppnå fördelarna med

specialdomstolar så att särarten av de mål och ärenden som behandlas i dem beaktas i nödvändig utsträckning i de allmänna domstolarnas sammansättning och rättegångsförfarande. Å andra sidan kunde man få sakkunskap till de allmänna domstolarna genom att antingen anlita sakkunnigledamöter när vissa saker behandlas eller höra sakkunniga.

Jorrdomstolarnas verksamhet

I funktionellt hänseende har de nuvarande jorrdomstolarna väl klarat av de uppgifter som ankommer på dem. Systemet har garanterat ett gott rättsskydd i jordrättsmål och jordrättsärenden. Jorddomstolarna har haft tillgång till tillräcklig sakkunskap. På grund av sin starka officiella framtoning har rättegången i jorrdomstolarna i processuellt hänseende varit tämligen lätt för parterna och de har i flera fall kunnat driva sin sak själva. Medborgarna har i stort sett bibehållit sitt förtroende för att jorrdomstolarnas avgöranden är korrekta. Det förnyade rättegångsförfarandet, som harmoniserats med underrätternas, har ryckt upp behandlingen av mål och ärenden. De anhopningar av mål och ärenden som fanns i slutet av förra årtiondet har lösts upp. De synpunkter som ansluter sig till själva rättegången i jordrättsmål och jordrättsärenden förutsätter inga stora ändringar i det nuvarande systemet. Å andra sidan kan man fråga sig om det är skäl att upprätthålla domstolar som berörs av i stort sett likadana processbestämmelser men som tillhör separata organisationer.

Antalet mål och ärenden som kommer till jorrdomstolarna har hela tiden minskat. År 1993 kom det fortfarande 980 mål och ärenden till jorrdomstolarna medan antalet 1998 var endast 524. Det minskade antalet mål och ärenden har avspeglat sig i att jorrdomstolarnas verksamhet har blivit mindre effektiv. Det har blivit svårt att planera jorrdomstolarnas sammanträden på ett förnuftigt och ekonomiskt sätt. Utvecklingen i fråga om antalet mål och ärenden vid jorrdomstolarna och behandlingstiderna har varit följande:

a) inkomna mål och ärenden	
år	antal
1994	841
1995	769
1996	652
1997	662
1998	524

b) avgjorda mål och ärenden

år	antal
1994	966
1995	864
1996	752
1997	689
1998	604

c) genomsnittlig behandlingstid i månader

år	behandlingstid
1994	8
1995	7
1996	7
1997	6,1
1998	6,6

Vid lantmäteriverket har man uppskattat att antalet fastighetsförrättningar förblir på nuvarande nivå eller ökar något under de närmaste åren, delvis på grund av att den nya jordabalken kräver att gamla outbrutna områden styckas och delvis på grund av att antalet ersättnings- och inlösningsförrättningar ökar till följd av ny lagstiftning (väglagstiftningen, naturvårdslagen (1096/199), markanvändnings- och bygglagen, (132/1999). Då tröskeln för att söka ändring i synnerhet i ersättnings- och inlösningsförrättningar är låg, kan det också hända att antalet jordrättsmål och jordrättsärenden ökar.

På grund av sina få anställda är jorddomstolarna sårbara och dessutom är jorddomstolarnas arbetsbörda för närvarande något ojämnt fördelad. När antalet mål och ärenden är lågt och t.ex. jordrättsdomaren eller jordrättsingenjören på semester eller sjuk har vikariaten kunnat skötas så att domaren eller ingenjören från en annan division vid samma jorddomstol har skött de frånvarandes uppgifter utöver det egna arbetet. Detta är inte möjligt om antalet mål och ärenden är stort. Eftersom jordrättsdomarna av tradition har skött sin tjänst mycket länge har det inte behövts just några vikarier och sakkunskapen om jorddomstolens verksamhet och den lagstiftning som hör till jorddomstolens verksamhetsområde har stannat inom en liten grupp sakkunniga. Sålunda skulle det vara svårt att få kompetenta vikarier utifrån till jorddomstolarna. Jorddomstolarnas få anställda gör det också svårt att ordna kundbetjäning, eftersom jorddomstolens kansli måste hållas stängt bl.a. under semestrar.

2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

2.1. Mål och medel

Syftet med organisationsreformen är att göra jorddomstolarna mindre sårbara, utjämna arbetsbördan mellan enheterna och säkerställa att personalens arbetsinsats utnyttjas under tider då antalet mål och ärenden är lågt. För närvarande finns det ingen anhopning av mål och ärenden vid jorddomstolarna och behandlingstiderna är korta. Avsikten är att i fortsättningen trygga en effektiv och smidig verksamhet vid alla domstolar som behandlar jordrättsmål och jordrättsärenden även i situationer då det inträffar snabba förändringar bland personalen eller i antalet inkommande mål och ärenden.

En beaktansvärd orsak till reformen är också de allmänna synpunkter som talar mot specialdomstolar och å andra sidan de synpunkter som talar för en förstärkning av det allmänna domstolssystemet. I de allmänna domstolarna kan flera domare delta i behandlingen av jordrättsmål och jordrättsärenden. På detta sätt säkerställs att sakkunskapen bibehålls och sprids inom enheten och då försvinner också de problem som gör organisationen sårbar.

Det finns tre alternativa sätt att uppnå målen för reformen av jorddomstolsorganisationen.

Det nuvarande antalet jorddomstolar skärs ned

För det första kunde jorddomstolarna bibehållas som självständiga specialdomstolar med ungefär samma sammansättning som för närvarande. Gränserna för jorddomstolarnas domkretsar kunde ändras så att det skulle finnas bara en eller två jorddomstolar i Finland, som skulle bestå av 6—8 divisioner. Chef för jorddomstolen skulle vara den i tjänsten äldsta jordrättsdomaren, som skulle ansvara för att målen och ärendena fördelas jämnt mellan divisionerna. På detta sätt kunde jorddomstolarnas arbetsbörda fördelas på ett smidigt sätt. Ifall antalet inkomna mål och ärenden förblir lågt även i framtiden, kunde man överväga att låta bli att besätta vakanta domar- och ingenjörstjänster. Fördelen med detta alternativ vore att de

anpassningsproblem som ofta ansluter sig till omorganiseringar inte skulle uppstå. Nackdelen med alternativet är att jorddomstolen fortfarande skulle vara sårbar på grund av de få anställda. Målet att sprida sakkunskapen om jordrättsfrågor inom domarkåren uppnås inte heller och då tryggas inte heller kontinuiteten i fråga om skötseln av jordrättsmål och jordrättsärenden.

Jordrättsmålen och jordrättsärendena överförs till hovrätterna

Det andra alternativet är att jordrättsmålen och jordrättsärendena överförs till hovrätterna. För detta alternativ talar det faktum att jorddomstolen är en fullföljdsdomstol på samma sätt som hovrätten. Dessutom har jorddomstolen av hävd betraktats som en överrätt som bl.a. avgör klagan i fråga om lantmåteriförrättningar och andra ärenden som ankommer på den (HD 1965 I 2). Även sätet att söka ändring i jordrättsmål och jordrättsärenden skulle bibehållas oförändrat och motsvara sökandet av ändring i avgöranden som hovrätten träffat i egenskap av besvärinstans. Också jorddomstolarnas rättegångsförfarande påminner om hovrättsförfarandet i den nya lagen.

Jorddomstolen är emellertid en första rättsinstans, även om den är en besvärinstans. Att hovrätten fungerar som första rättsinstans är exceptionellt och det förutsätter särskilda skäl. Den nuvarande trenden inom lagstiftningen är att man försöker minska på hovrätternas funktion som domstolar i första instans. Å andra sidan skulle de sex hovrätterna i sig väl motsvara det nödvändiga antalet jorddomstolsavdelningar. Ett problem vore emellertid den ojämna geografiska fördelningen av mål och ärenden, eftersom det inte vore motiverat att avvika från hovrätternas normala domkretsar på grund av sakens art. Hovrättens sammansättning när den behandlar saker som ankommer på jorddomstolen skulle avvika avsevärt från hovrättens sammansättning i andra saker, ifall nämndemän skulle tas med i sammansättningen när jordrättsmål och jordrättsärenden behandlas. Att låta en ingenjörsledamot ingå i den avgörande sammansättningen kunde övervägas på samma grunder som i följande tingsrättsalternativ. Det vore möjligt att ingenjörsledamoten skulle vara s.k. föredragande ledamot när domstolen sammanträder i en sammansättning med tre ledamöter.

Jordrättsmålen och jordrättsärendena överförs till tingsrätterna

Jordrättsärendena kunde överföras till mellan sex och åtta tingsrätter på orter där det för närvarande finns en jorddomstol. För att sakkunskapen skall tryggas är det inte möjligt att överföra en så litet antalet ärenden till alla tingsrätter. Domkretsarnas gränser kunde ändras på ett smidigt sätt genom lagstiftning. Tingsrättens sammansättning kunde vara densamma som jorddomstolens nuvarande sammansättning, dvs. samma som tingsrättens sammansättning i tvistemål. Om flera av tingsrättens domare i enlighet med en bestämmelse i arbetsordningen skulle svara för jordrättsmål och jordrättsärenden, skulle kontinuiteten i fråga om avgörandet av jordrättsmål och jordrättsärenden tryggas och den sårbarhet som ansluter sig till det nuvarande systemet, som är beroende av en domare, kunde minskas.

Tingsrättens sammansättning vid behandlingen av jordrättsmål och jordrättsärenden skulle kallas jorddomstol, så att den skiljer sig från tingsrättens övriga sammansättningar. Jorddomstolen passar bättre som namn på sammansättningen än tingsrätten även med tanke på besvärsvägen i jordrättsmål och jordrättsärenden, som går från första rättsinstansen direkt till högsta domstolen. Eftersom jorddomstolarna fortfarande på grund av syneförrättningarna ofta måste hålla sammanträden i olika tingsrätters domkretsar vore det naturligare, om jorddomstolen och inte en annan tingsrätt håller sammanträden på den plats där tingsrätten sammanträder. Dessutom finns det ett stort antal författningar som innehåller bestämmelser om de mål och ärenden som jorddomstolarna behandlar och på detta sätt behöver inga tekniska ändringar göras i dem.

De nuvarande jordrättsdomarna skulle bli tingsdomare vid tingsrätterna, där de i första hand skulle fortsätta att sköta samma saker som nu ankommer på dem. Samtidigt kunde de också i den mån deras arbetssituation tillåter delta i avgörandet av andra mål och ärenden som behandlas vid tingsrätten. Även byråsekreterarna skulle överföras till tingsrätterna, och de kunde vid behov ta del i tingsrättens övriga arbetsuppgifter. Likaså skulle jordrättsingenjörerna överföras till tingsrätterna varvid deras arbetsbörda kunde utjämnas genom att deras antal ändras eller genom att det inrättas gemensamma verk-

samhetsområden för dem. Tingsrätternas nämndemän skulle vara nämndemän även när jordrättsmål och jordrättsärenden behandlas, och varken lokal- eller specialkännedom skulle krävas av dem. På detta sätt garanteras att nämndemännen är opartiska och ojäviga.

När en jordrättsingenjör ingår i jorddomstolens sammansättning skulle han handla under domaransvar och hans oavhängighet vore tryggad. För parterna är modellen billig jämfört med om en jordrättsingenjör inte skulle ingå i sammansättningen, utan höras som sakkunnig under processen.

Förfarandet i jordrättsmål och jordrättsärenden skulle följa bestämmelserna om processen i tvistemål i tingsrätten, om inte något annat följer av deras särskilda karaktär.

Med detta alternativ kunde bestämmelserna om sökande av ändring i jordrättsmål och jordrättsärenden bibehållas oförändrade. Jorddomstolens avgörande överklagas hos högsta domstolen på samma sätt som hovrättens avgörande. Det nuvarande systemet har fungerat bra och det har inte på något sätt äventyrat rättssäkerheten. På motsvarande sätt används ett besvärssystem i två instanser i förvaltningsprocessärenden. Om en besvärsväg öppnas till hovrätten, kunde jordrättsmålen och jordrättsärendena koncentreras till en eller två hovrätter och man kunde överväga att delvis förbjuda överklagande hos högsta domstolen. Även då kunde man tillåta att en del jordrättsmål och jordrättsärenden överklagas hos högsta domstolen på grund av deras betydelse. Man kunde också överväga att låta sakkunnigledamöter ingå i hovrättens sammansättning. Om en besvärsväg öppnas från jorddomstolen via hovrätten till högsta domstolen skulle det betyda ytterligare en behandlingsinstans för jordrättsmål och jordrättsärenden och att behandlingen fördröjs.

En möjlighet vore också att jordrättsingenjören och lekmanledamöterna inte alls skulle ingå i sammansättningen, utan att även jordrättsmål och jordrättsärenden behandlas av tingsrättens normala sammansättning och att den sakkunskap som behövs skaffas genom att man hör sakkunniga som tingsrätten kallat. En utomstående ingenjör skulle höras som teknisk sakkunnig som kallas särskilt för varje mål. Han skulle utföra arkivundersökningar och andra utredningar. Det har påpekats att problemen med förfarandet är att det är dyrt och att det är

svårt att få ojäviga sakkunniga. En ytterligare möjlighet vore att inrätta jordrättsingenjörstjänster vid tingsrätterna varvid de inte skulle vara domstolsledamöter utan utföra arkivundersökningar och förbereda jordrättsmål och jordrättsärenden i egenskap av föredragande.

2.2. De viktigaste förslagen

De mål som satts upp nås bäst genom det alternativet som går ut på att jordrättsmålen och jordrättsärendena överförs till några tingsrätter, där de behandlas med en sammansättning som i huvudsak motsvarar jorddomstolens nuvarande sammansättning.

I propositionen föreslås att jorddomstolarna dras in som administrativt självständiga specialdomstolar och att jorddomstolarnas nuvarande personal och de mål och ärenden som de skall behandla överförs till åtta tingsrätter. Tingsrätter som skall behandla jordrättsmål och jordrättsärenden är tingsrätterna på jorddomstolarnas och deras divisioners nuvarande förläggningsorter med undantag för Helsingfors tingsrätt på förläggningsorten för Södra Finlands jorddomstols första division. De jordrättsmål och jordrättsärenden som ankommer på Södra Finlands jorddomstols första division överförs till Vanda tingsrätt i stället för Helsingfors tingsrätt. Eftersom Helsingfors tingsrätt redan nu är synnerligen stor är det inte ändamålsenligt att öka dessa arbetsbördor med en ny kategori av mål och ärenden. Också med tanke på läget är Vanda lämplig som förläggningsort för jorddomstolens kansli.

Tingsrättens sammansättning vid behandlingen av jordrättsmål och jordrättsärenden kallas jorddomstol. Sammansättningen motsvarar i övrigt jorddomstolens nuvarande sammansättning, men till skillnad från tidigare kan den ha ytterligare en lagfaren medlem, om sakens art kräver det. Nämndemän i jorddomstolen är tingsrätternas nämndemän, och av dem skall inte krävas lokalkännedom eller sakkunskap i fastighetsfrågor. Jorddomstolens behörighet att avgöra mål och ärenden i en sammansättning med en domare utvidgas och sättet att tillkänna jorddomstolens sammanträden förnyas.

I propositionen föreslås att fastighetsbildningslagen ändras och att i den intas en bestämmelse om de tingsrätter som behandlar jordrättsmål och jordrättsärenden samt att

det företas andra nödvändiga ändringar i anslutning till förfarandet. Fastighetsbildningslagens 8 kap., som gäller den nuvarande jorddomstolsorganisationen, upphävs. Även tingsrättslagen (581/1993) och tingsrättsförordningen (582/1993) samt rättegångsbalken ändringas i nödvändig utsträckning. Genom förordning föreskrivs om tingsrätternas domkretsar i jordrättsmål och jordrättsärenden. Avsikten är att domkretsarna i jordrättsmål och jordrättsärenden i huvudsak skall basera sig på indelningen i verksamhetsområden för lantmäteribyråerna. Ett undantag utgör verksamhetsområdet för Birkaland-Satakunta lantmäteribyrå som genom statsrådets beslut uppdelas kommunvis mellan domkretsarna för Åbo och Tavastehus tingsrätter. Justitieministeriet bestämmer genom ett beslut vid vilka tingsrätter det skall inrättas jordrättsingenjörstjänster och dessas verksamhetsområden.

3. Propositionens verkningar

Reformen innebär att jorddomstolsorganisationen förändras. Den bidrar till att bringa reda i justitieförvaltningen och underlättar budgeteringen samt upprätthållandet av datasystemen. Propositionen försämrar inte medborgarnas rättssäkerhet och den inverkar inte mycket på hur medborgarna utträttar sina ärenden vid de domstolar som behandlar jordrättsmål och jordrättsärenden. Det kan dock antas att kansliernas kundbetjäning i jordrättsmål och jordrättsärenden förbättras när de rättsliga tjänsterna koncentreras. De ändringar som föreslås i propositionen förbättrar dessutom möjligheterna för de domstolar som behandlar jordrättsmål och jordrättsärenden att tillgodose rättssäkerheten när arbetssituationen varierar. En kontinuerlig sakkunskap vid behandlingen av jordrättsmål och jordrättsärenden tryggas.

De nuvarande tjänsterna vid jorddomstolarna indras och motsvarande nya tjänster inrättas vid åtta tingsrätter. Denna proposition påverkar alltså inte det totala antalet anställda som behandlar jordrättsmål och jordrättsärenden eller utgifterna för deras löner. Senare kommer det eventuellt att finnas färre jordrättsingenjörstjänster och då uppstår det inbesparingar i löneutgifterna. Propositionen innebär att Södra Finlands jorddomstols första division börjar arbeta i Vanda i stället för i Helsingfors.

Kostnaderna för jorddomstolarnas verk-

samhet uppgick 1998 till ca 9,2 milj. mk. De föreslagna ändringarna medför med tiden små inbesparingar i bl.a. hyres- och apparatkostnader med tanke på att de nuvarande jorddomstolarnas kanslier indras. Till inbesparingarna bidrar också att jorddomstolarnas nuvarande personal, som överförs till tingsrätterna, kan sysselsättas effektivare och förstärka tingsrätternas resurser.

4. Beredningen av propositionen

Justitieministeriet tillsatte den 18 juni 1998 en arbetsgrupp med företrädare för jorddomstolarna, tingsrätterna och justitieministeriet. Utlåtande om arbetsgruppens betänkande begärdes av 49 myndigheter och samman slutningar. Det kom sammanlagt 39 utlåtanden och ett sammandrag av dem har utarbetats vid ministeriet. Synpunkterna i utlåtandena har i mån av möjlighet beaktats i propositionen.

Remissinstanserna ansåg att det rent allmänt är nödvändigt att reformera jorddomstolsorganisationen. En klar majoritet av remissinstanserna understödde arbetsgruppens förslag till organisationsreform, dvs. det s.k. tingsrättsalternativet. Ungefär en tredjedel av dem som understödde denna modell godkände den som sådan eller med mindre kommentarer. Asikterna hos de remissinstanser som i huvudsak förhöll sig positiva till arbetsgruppens förslag gick i sär i första hand i frågor som gällde jorddomstolens sammansättning och namn och systemet för sökning av ändring i jordrättsmål och jordrättsärenden. En klar minoritet av remissinstanserna understödde en utveckling av jorddomstolsorganisationen utgående från det nuvarande systemet med självständiga jorddomstolar. I fall att jorddomstolsorganisationen reformeras i enlighet med det alternativ arbetsgruppen föreslagit, understödde de remissinstanser som förhöll sig negativt till organisationsmodellen i huvudsak arbetsgruppens förslag till jorddomstolens sammansättning.

Ingen av remissinstanserna ansåg att det bästa alternativet vore att överföra jordrättsmålen och jordrättsärendena och jorddomstolarnas personal till hovrätterna. Av de remissinstanser som understödde självständiga jorddomstolar ansåg några att hovrättsalternativet var bättre än gruppens föreslagna tingsrättsalternativ.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslagen

1.1. Fastighetsbildningslagen

236 §. I det inledande stycket i 1 mom., "i besvärsskriften skall anges", föreslås en teknisk ändring så att det får formen "i besvärsskriften, som skall ställas till vederbörande jorddomstol, skall uppges", varvid det blir analogt med det inledande stycket i 25 kap. 15 § 1 mom. rättegångsbalken.

Paragrafens 1 mom. 6 punkt ändras analogt med 5 kap. 2 § 1 mom. 4 punkten rättegångsbalken, varvid ett yrkande om ersättning för rättegångskostnaderna skall uppges i besvärsskriften, om ändringssökanden anser detta befogat. Om ändringssökanden inte skulle ha framställt yrkande om ersättning för nämnda kostnader i besvärsskriften, har han möjlighet att göra det senare under förberedelsen eller huvudförhandlingen, om behandlingen av saken fortsätter. Dessutom har han naturligtvis när behandlingen fortsätter möjlighet att begära ersättning för kostnaderna även till den del de överstiger de rättegångskostnader han nämner i besvärsskriften.

Enligt den nya 7 punkt som föreslås i 1 mom. skall i besvärsskriften också uppges en eventuell begäran om att saken skall avgöras utan att huvudförhandling hålls jämte motivering. I 259 § 3 mom., som föreslås bli ändrat, bestäms när huvudförhandling inte behöver hållas och saken kan avgöras på grundval av det skriftliga rättegångsmaterialet: "om saken är av sådan art att avgörandet inte kräver muntlig förhandling och de sakägare vilkas rätt ändringsansökan gäller, samtycker till att saken avgörs utan att huvudförhandling hålls." Då ändringssökanden i 236 § 7 punkten åläggs skyldighet att redan i besvärsskriften begära att saken skall avgöras utan att huvudförhandling hålls, om han så vill, påskyndar detta behandlingen av saken i de fall där förutsättningar enligt 259 § 3 mom. för att avgöra en sak utan huvudförhandling föreligger i övrigt. Paragrafens 7 punkt förhindrar naturligtvis inte att ändringssökanden senare under förberedelsen antingen på eget initiativ eller på en särskild förfrågan från jorddomstolen begär att ärendet skall avgöras utan huvudförhandling. När en sak avgörs enligt 259 § 3 mom. utan att huvudförhandling hålls, skall jord-

domstolen enligt förslaget till ändring av 243 § 2 mom. vara domför också med ordföranden ensam.

237 §. Paragrafen ändras så att den språkligt motsvarar 25 kap. 16 § 1 mom. rättegångsbalken. I besvärsskriften behöver inte längre uppges ändringssökandens yrke och boningsort och inte telefonnummer för ändringssökanden eller hans lagliga företrädare eller ombud eller för vittnen eller andra som skall höras. Detta ersätts med termen "uppgifter om hur de kan nås". Uppgifter om hur vittnen eller andra personer som skall höras kan nås kan också meddelas på annat lämpligt sätt än skriftligt i besvärsskriften, t.ex. i en separat bilaga, per telefon, fax eller e-post.

239 §. Det föreslås att termen "ändringsansökan" ändras till termen "besvär" i överensstämmelse med 30 kap. 5 § 2 mom. rättegångsbalken. Ändringsansökan betyder som begrepp förutom besvär även klagan, men i 239 § är det uttryckligen fråga om anförande av besvär över jorddomstolens avgörande hos högsta domstolen.

Paragrafens 2 och 3 mom. slopas i samband med att paragrafen ändras eftersom de är onödiga. Särskilda bestämmelser om sändande av handlingar per post eller genom ombud ingår i lagen om insändande av vissa handlingar till domstolar (248/1965), där förutsätt ningarna för att lagen skall tillämpas anges. Hänvisningen är onödig. Likaså är 3 mom., som gäller högsta domstolens beställande av jorddomstolens protokoll, onödigt, eftersom högsta domstolen i varje fall har rätt att beställa en akt till påseende om den behöver den.

241 a §. I den nya paragrafen anges vilka tingsrätter som skall behandla de mål och ärenden som enligt olika lagar skall avgöras av jorddomstolen. I paragrafen sägs också att angående domstolarnas domkretsar i dessa mål och ärenden bestäms genom förordning. Lagens systematik motsvarar till denna del bestämmelserna om behandlingen av ärenden som gäller företagssanering och ut-sökningsbesvär vid tingsrätterna.

Jorddomstolar skall vara tingsrätterna på de nuvarande förläggningssorterna för jorddomstolarnas kanslier med undantag för Helsingfors tingsrätt. De jordrättsmål och jordrättsärenden som ankommer på Södra Finlands jorddomstols första division överförs

till Vanda tingsrätt i stället för till Helsingfors tingsrätt, eftersom Helsingfors tingsrätt redan nu är så stor att det inte är ändamålsenligt att utöka dess arbetsbörda med en ny kategori av mål och ärenden. Också med tanke på läget är Vanda lämplig som förläggningssort för jorddomstolens kansli.

Tingsrättens sammansättning vid behandlingen av jordrättsmål och jordrättsärenden kallas jorddomstol, så att den skiljer sig från tingsrättens övriga sammansättningar. Jorddomstolen passar bättre som namn på sammansättningen än tingsrätten även med tanke på besvärsvägen i jordrättsmål och jordrättsärenden, som går från första rättsinstansen direkt till högsta domstolen. Eftersom jorddomstolarna fortfarande på grund av syneförrättningarna ofta måste hålla sammanträden i olika tingsrätters domkretsar vore det naturligare, om jorddomstolen och inte en annan tingsrätt håller sammanträden på den plats där tingsrätten sammanträder. Dessutom finns det ett stort antal författningar som innehåller bestämmelser om de mål och ärenden som jorddomstolarna behandlar och på detta sätt behöver inga tekniska ändringar göras i dem.

242 §. Det föreslås att 3 mom., enligt vilket angående jorddomstolarnas antal, verksamhetsområden och förläggningssorter, den jordrättsdomare som är chef för ämbetsverket samt angående indelning av jorddomstolarna i divisioner stadgas genom förordning, upphävs såsom onödigt på grund av organisationsreformen (jfr. 241 a §).

243 §. Jorddomstolens primära sammansättning ändras inte: en lagfaren medlem, en jordrättsingenjör och två nämndemän. Termen "en jordrättsdomare" i 1 mom. ersätts med termen "en lagfaren medlem av tingsrätten" analogt med 1 kap. 2 § rättegångsbalken, enligt vilken i tingsrätterna finns såsom lagfarna medlemmar en lagman och tingsdomare och en lagfaren medlem är ordförande. Omnämmandet av (nämndemän) "som kommunen utser" slopas som onödigt med beaktande av att efter reformen är det tingsrätternas nämndemän som är nämndemän i jorddomstolen och om valet av dem bestäms i tingsrättslagen och tingsrättsförordningen.

Till 1 mom. fogas en ny bestämmelse enligt vilken jorddomstolen är domför även med endast en nämndeman, om en nämndeman har fått förhinder sedan huvudförhandlingen har inletts. Bestämmelsen är analog

med 2 kap. 2 § 2 mom. rättegångsbalken. Bestämmelsen garanterar att en redan påbörjad huvudförhandling inte behöver avbrytas och hållas på nytt senare när hinder uppstår för en nämndemans deltagande i sammanträdet, t.ex. på grund av sjukdom eller jäv.

Det föreslås också att 1 mom. ändras så att vid jorddomstolen kan dessutom finnas ytterligare en lagfaren medlem, om det med beaktande av ärendets omfattning eller av något annat särskilt skäl skall anses motiverat. Ordföranden kan kalla ytterligare en lagfaren medlem till jorddomstolens sammansättning t.ex. när huvudförhandlingen pågår flera dagar eller när det uppstår svåra juridiska eller bevisningsfrågor i målet. På grund av jordrättsmålens och jordrättsärendenas särart kan en notarie inte ingå i jorddomstolens sammansättning. I den gällande lagen föreskrivs att vid jorddomstolen kan dessutom finnas ytterligare en jordrättsingenjör under de förutsättningar som nämnts. Bestämmelsen förblir oförändrad till denna del. I praktiken har denna möjliga sammansättning inte använts. Om ytterligare sakkunnighet krävs kan den skaffas t.ex. genom sakkunnigbevisning.

I det inledande stycket i 2 mom. ersätts termen "jordrättsdomaren" med termen "ordföranden" analogt med 2 kap. 5 § 1 mom. rättegångsbalken. Jorddomstolens domförhet när den består av endast ordföranden utvidgas genom att det till 2 mom. fogas en ny 3 punkt, enligt vilken ett jordrättsmål eller jordrättsärende kan avgöras i en sammansättning med en domare även när en sak med stöd av 259 § 3 mom. avgörs utan att huvudförhandling hålls på grundval av det skriftliga rättegångsmaterialet (se motiveeringen till 259 § 3 mom.).

I samband med att paragrafen ändras föreslås som nytt 3 mom. en bestämmelse enligt vilken jordrättsingenjören vid behov deltar i beredningen av de saker som avses i 2 mom., dvs. som behandlas i en sammansättning med en domare. Ordföranden beslutar om jordrättsingenjören skall delta i beredningen av nämnda saker.

244—253 §. Det föreslås att paragraferna, som innehåller bestämmelser om bl.a. tjänster vid jorddomstolen, behörighetsvillkor, utnämningförfarandet, rätten att kvarstå i tjänsten, tjänstledighet och jorddomstolens arbetsordning, upphävs. Eftersom bestämmelserna gäller den nuvarande jorddomstolsorganisationen blir de onödiga till följd

av organisationsreformen. Bestämmelser om de omständigheter som nämns i paragraferna föreslås ingå i tingsrättslagen och tingsrättsförordningen.

255 §. Den första meningen i 2 mom., enligt vilken jorddomstolens beslut att avvisa en ändringsansökan tecknas på handlingarna, som returneras till ändringssökanden, föreslås bli slopad såsom onödig, eftersom bestämmelser om beslutets form ingår i rättegångsbalken och ändringssökanden får besked om ett beslut om avvísning genom den kopia av domstolens avgörande som ges som expedition. I andra meningen görs en teknisk korrigerering till följd av slopandet av den första meningens genom att uttrycket "genom vilket en ändringsansökan avvisas" tillfogas.

256 §. Enligt gällande 1 mom. skall jorddomstolen begära bemötande av en sådan sakägare i förrättningen vars rätt ändringsansökan gäller "om bemötandet kan anses främja huvudförhandlingen". Det föreslås att den sistnämnda bisatsen ersätts med uttrycket "om det inte skall betraktas som uppenbart onödigt för avgörandet av ärendet eller huvudförhandlingen." Den princip om hörande som skall iaktas vid rättegången förutsätter att en sakägare skall kunna bemöta den andra partens krav och förklaringar. Genom att ändra ordalydelsen i momentet försöker man framhäva att huvudregeln är att bemötande av ändringsansökan skall begäras och att det kan vara nödvändigt att begära bemötande även när saken avgörs på grundval av det skriftliga rättegångsmaterialet utan att huvudförhandling hålls. I saker som går till huvudförhandling förutsätter koncentrationen av huvudförhandlingen i allmänhet att bemötande begärs.

Undantag från huvudregeln är att bemötande inte behöver begäras för det första när ändringsansökan avvisas och inte heller när det är klart att ändringsansökan kommer av avvisas genast eftersom den är klart ogrundad. Att inte begära bemötande kan också komma i fråga i klara fall som är av ringa betydelse för ändringssökandens motpart och som gäller t.ex. vägavgifter och där bemötande sannolikt skulle medföra bara rättegångskostnader för svaren. I mål där det finns ett stort antal sakägare, t.ex. ärenden som gäller okonstituerade skifteslag, vid nyskiftet, inlösningsförrättningar (t.ex. kraftledning) samt vägförrättningar, är det inte heller nödvändigt att begära bemötande av

de sakägare vars rätt ändringsansökan inte gäller i första hand. Ibland kan situationen dessutom vara sådan att även om en sak upptas till behandling vid huvudförhandling, kan det vara oändamålsenligt att begära bemötande av en sakägare, eftersom han bereds tillfälle att uttala sig om ändringsansökan under huvudförhandlingen.

Paragrafens två mom. skall kvarstå i sin tidigare form i samband med ändringen.

I 3 mom. föreslås att uttrycket "kallelseber" slopas, eftersom enligt den ändrade 260 § kan även övriga delgivningssätt enligt 11 kap. rättegångsbalken börja användas av jorddomstolen (se motiveringen till 260 §).

I 4 mom., som innehåller bestämmelser om de omständigheter som skall uppges i bemötandet, föreslås samma ändringar som i 236 § 1 mom., som gäller de omständigheter som skall nämnas i besvärsskriften (se motiveringen till 236 § 1 mom. och 259 § 3 mom.). I bemötandet skall sakägaren framställa ett yrkande om ersättning för sina rättegångskostnader, "om han anser det vara befogat." Enligt den nya 6 punkten skall i bemötandet dessutom uppges en eventuell begäran om eller ett eventuellt samtycke till att saken avgörs utan att huvudförhandling hålls jämte motivering.

Inga ändringar föreslås i 5 mom. som gäller avgivande av skriftligt bemötande.

I 6 mom. föreslås att uttrycket (sakägare) "som skall kallas till huvudförhandlingen" slopas. Enligt det ändrade momentet skall bemötandet och de därtill fogade handlingarna delges ändringssökanden och de andra sakägare som bemötandet gäller även när ingen huvudförhandling hålls och saken avgörs på grundval av det skriftliga rättegångsmaterialet.

259 §. Enligt gällande 259 § 3 mom. behöver huvudförhandling inte hållas och kan saken avgöras på grundval av det skriftliga rättegångsmaterialet, om 1) saken är av sådan art att avgörandet inte kräver muntlig behandling, eller 2) parterna meddelar att de inte har muntlig bevisning att anföra och begär att saken skall avgöras utan att huvudförhandling hålls. Bestämmelsen trädde i kraft den 1 maj 1998 genom lagen om ändring av fastighetsbildningslagen (168/1998) samtidigt som rättegångsbalkens bestämmelser om fullföljd av talan från underrätt till hovrätt och om behandling av besvärsmål i hovrätt ändrades. I den regeringsproposition som gäller ändringen (RP 33/1997 rd) moti-

verades lagändringen med att redan på grund av målens natur påminner förfarandet i jorddomstolarna nära om rättegången i vattenmål och å andra sidan med att jorddomstolarna är fullföljdsdomstolar som behandlar besvär över rättsliga avgöranden vid fastighetsför rättningar.

Jorddomstolarna har inte tillämpat 259 § 3 mom. i rättspraxisen. Orsaken till detta har varit att jorddomstolen med stöd av 243 § 2 mom. fastighetsbildningslagen inte är domför att avgöra en sak som avses i nämnda moment i en sammansättning med en domare. Trots att man inte har behövt hålla huvudförhandling i en sak som avgörs på grundval av det skriftliga rättegångsmaterialet, har jorddomstolen när saken avgjorts i kansliet varit domför endast med normal sammansättning, där förutom jordrättsdomaren även jordrättingenjören och nämndemännen har ingått.

Enligt förslaget till 259 § 3 mom. behöver huvudförhandling inte hållas och kan saken avgöras på grundval av det skriftliga rättegångsmaterialet, om saken är av sådan art att avgörandet inte kräver muntlig förhandling och de sakägare vilkas rätt ändringsansökan gäller samtycker till att saken avgörs utan att huvudförhandling hålls. Enligt den nya 243 § 2 mom. 3 punkten föreslås att saken då kan avgöras i en jorddomstolssammansättning med ordföranden ensam.

Med uttrycket "saken är av sådan art att avgörandet inte kräver muntlig förhandling" avses i första hand sådana saker där fakta är obestridliga eller utredda och därför endast rättsfrågan är stridig. Med stöd av bestämmelsen kan man avgöra t.ex. sådana frågor gällande rättegången och rättegångskostnaderna samt mindre vägavgifter som är oproblematiske vad bevisningsfrågorna beträffar.

En förutsättning för att det föreslagna 259 § 3 mom. skall tillämpas är också att "de sakägare vilkas rätt ändringsansökan gäller samtycker till att saken avgörs utan att huvudförhandling hålls". Samtycket skall ges uttryckligt i besvärsskriften, i bemötandet på den eller när jorddomstolen gör en särskild förfrågan om saken. Samtycket kan också vara s.k. tyst samtycke, som kan framgå t.ex. på så sätt att sakägaren låter bli att svara på en uttryckliga förfrågan om saken från jorddomstolen.

Förslaget harmoniserar med artikel 6.1 i Europarådets konvention om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande

de friheterna, s (FördrS 9/1990) om enligt den europeiska domstolens för de mänskliga rättigheterna tolkningspraxis (fallet Håkansson och Stureson) och rättslitteraturen inte hindrar att en sak avgörs också i första rättsinstans utan muntlig förhandling, om sakägarna avstår från sitt rätt till muntlig förhandling antingen uttryckligen eller tyst. Detta avstående skall enligt domstolen för de mänskliga rättigheterna emellertid vara entydligt och det får inte strida mot något viktigt allmänt intresse.

260 §. Det föreslås att termen "besvären", som nämns upprepade gånger i den gällande paragrafen, ersätts med termen "ändringsansökan". Den finska termen "valittaja" föreslås bli ersatt med termen "muutoksenhaku" med beaktande av att även klagan kan behandlas vid jorddomstolens sammanträde. Den svenska termen "ändringssökande" ändras inte.

Bestämmelsen i 1 mom. om tillkännagivande av jorddomstolens sammanträde, som i praktiken har tillämpats vid kallelse till jorddomstolens huvudförhandling, skärps delvis jämfört med den gällande lagen. Till huvudförhandlingen skall kallas ändringssökanden samt sakägare som framställt yrkanden eller varit närvarande vid förrättningen och vilkas rätt ändringsansökan gäller, i regel bevisligen på det sätt som bestäms i 11 kap. 3, 4 och 5 § rättegångsbalken. Tillkännagivandet går i första hand till så att kallelse sänds till ovan nämnda parter med posten antingen 1) mot mottagningsbevis, varvid mottagaren måste besöka postkontoret för att på mottagningsbeviset kvittera att delgivningen ägt rum eller 2) som tjänstebrev direkt till den adress som parten senast uppgett för domstolen, om man kan anta att mottagaren får kännedom om kallelsen och före utsatt datum återsänder beviset på att han tagit emot delgivningen. När man använder mottagningsbevis skall posten underlättas om när delgivningen senast skall äga rum. Domstolen skall enligt omständigheterna bedöma när man kan anta att tjänstebrevsdelgivning jämte delgivningsbevis som skall återsändas kommer att fungera. I andra hand sker delgivningen som stämningmannadelgivning under de förutsättningar som anges i 11 kap. 4 §.

Domstolen kan dessutom enligt egen prövning verkställa delgivningen till de i föregående stycke nämnda parterna på det sätt som anges i 11 kap. 3 a § genom att sända kal-

lelsen till en part som vanligt brev med post till den adress som han har meddelat domstolen. Detta delgivningssätt kommer i första hand i fråga när ändringssökanden i sin ändringsansökan eller motparten i sitt bemötande har meddelat domstolen sin processadress. Kallelsen kan också delges en part med hjälp av elektronisk kommunikation, t.ex. e-post, om han har meddelat att han önskar det.

Aven mellanhandsdelgivning är möjligt under de förutsättningar som anges i 11 kap. 7 §. Till den som vistas utomlands sker delgivning på det sätt som anges i 8 §. Delgivning i fråga om ett anhängigt ärende kan också i enlighet med 16 § 3 mom. i nämnda kapitel tillställas ett ombud. På kallelsen till jorddomstolens huvudförhandling skall också tillämpas 16 § 4 mom., enligt vilket en kallelse till någon som personligen skall vara närvarande vid domstolen skall delges honom själv, varvid den skall tillställas på det sätt som bestäms i 3 och 4 §.

Andra än ovan nämnda sakägare i förrättningen, vilkas rätt ändringsansökan gäller eller som har begärt att bli underrättade, underrättas om huvudförhandlingen genom ett vanligt brev som sänds med posten till den adress som sakägaren i fråga har meddelat domstolen. En sådan annan sakägare, som inte har begärt att bli underrättad, kan förutom genom brev under de i paragrafen angivna förutsättningarna underrättas om huvudförhandlingen genom kungörelse i en tidning som har spridning på orten minst 14 dagar före sammanträdet. Kungörelse som delgivningssätt för jorddomstolen kommer i fråga för sådana andra sakägare som inte har begärt att bli underrättade, om det skulle bli mycket svårt att underrätta dem genom brev på grund av bristfälliga adressuppgifter eller underrättelse genom brev inte är nödvändig med beaktande av antalet sakägare och den sak som skall behandlas.

I 2 mom. slopas omnämmandet av kallelsebrev eftersom enligt förslaget kan även övriga delgivningssätt enligt 11 kap. rättegångsbalken användas vid kallelse till huvudförhandling.

Paragrafens 3 mom. kvarstår i sin tidigare form.

Till paragrafen fogas ett nytt 4 mom., enligt vilket jorddomstolen kan sända begäran om bemötande och andra uppmaningar och kallelser som avses i detta kapitel på smidigast tänkbara sätt dvs. med posten under den

adress som sakägaren senast har meddelat vid förrättningen eller till domstolen. Även kallelsen till ett sammanträde för muntlig förberedelse kan delges på det sätt som nämns i momentet. Jorddomstolen skall emellertid använda ett bevisligt delgivningssätt, t.ex. delgivning mot mottagningsbevis, när det är nödvändigt att få full visshet om att sakägaren blir underrättad om saken eller när det råder oklarhet om sakägarens adress. Bestämmelsen motsvarar i sak gällande 269 § fastighetsbildningslagen, som samtidigt föreslås bli upphävd. Rent systematiskt hör bestämmelsen till denna paragraf. Efter ändringen finns alla bestämmelser om jorddomstolens delgivningssätt i en och samma paragraf.

260 a §. I den nya 260 a § föreslås bestämmelser om följderna av att sakägarna uteblir när de kallas till huvudförhandling. Följderna motsvarar följderna i 26 kap. 18 § 1—3 mom. och 19 § 1 mom. rättegångsbalken, vilka hovrätten förelägger parterna vid behandlingen av ett besvärärende när de kallas till huvudförhandlingen. Nämnda bestämmelser skall med stöd av 270 § fastighetsbildningslagen redan nu tillämpas vid rättegång i jorddomstolen. Eftersom det i 261 § bestäms om följderna av en sakägare utevarar när han uteblir från ett sammanträde, är det klarare med tanke på lagens systematik om även de andra följderna av att sakägarna uteblir nämns i lagen.

261 §. Gällande 261 § innehåller bestämmelser om följden av att en sakägare uteblir från ett sammanträde. För att lagen skall bli klarare föreslås ett nytt 2 mom. om följderna av att en sakägare eller hans lagliga företrädare uteblir från en huvudförhandling till vilken han har uppmanats att infinna sig vid vite. I bestämmelsen hänvisas till 26 kap. 20 § 2 mom. och 21 § rättegångsbalken, vilka tillämpas vid behandlingen av ett besvärärende i hovrätten. Även i jorddomstolen förekommer det ärenden där förlikning är tillåten och sådana där förlikning inte är tillåten. I praktiken är det emellertid sällsynt att de bestämmelser som gäller ärenden där förlikning inte är tillåten tillämpas vid kallelse till huvudförhandling.

262 §. I 3 och 4 mom. görs språkliga korrigeringar. Paragrafens 3 mom. ändras så att det gäller endast behandlingsordningen i besvärärenden vid huvudförhandlingen. I momentets inledande stycke ersätts uttrycket "i besvärärenden skall" med uttrycket "skall

i följande ordning". Termen "jordrättsdomaren" i 1 punkten ersätts med termen "ordföranden". I 2 punkten ersätts det finska uttrycket "muutoksenhakijan" med uttrycket "valittajan". Den svenska termen "ändringssökanden" ändras inte. Dessutom ersätts uttrycket "i förrättningen" i 2 punkten med uttrycket "i de avgöranden som träffats vid förrättningen", eftersom det inte är fråga om att söka ändring i förrättningen utan i det avgörande som träffats vid förrättningen. Paragrafens 4 mom. ändras så att det får formen "avvikelse från ordningsföljden enligt 3 mom. får emellertid ske vid behov", varvid det börjar motsvara 26 kap. 24 § 2 mom. rättegångsbalken. T.ex. vid en huvudförhandling som gäller klagan kan det finnas behov av att avvika från ordningsföljden enligt 3 mom.

263 §. Det föreslås att 263 §, som gäller uppskjutande av huvudförhandlingen i jordrättsmål och jordrättsärenden, upphävs eftersom det i praktiken inte har förekommit behov av särskild reglering i detta avseende i jorddomstolarna. I jorddomstolen förrättas syn i regel i samband med huvudförhandlingen och inte utom den och i jorddomstolarna förekommer i allmänhet inte heller mycket personbevisning. Det har inte just förekommit behov av uppskov. Bestämmelserna i 6 kap. 10—12 § rättegångsbalken om uppskjutande av huvudförhandlingen i tvistemål kan tillämpas även i jordrättsärenden. A andra sidan konstateras i motiveringen till gällande 263 § i den tidigare nämnda propositionen som gäller ändring av skifteslagen s. 13) att "även om det i denna proposition inte ingår något förslag om efter hur långt uppskov ny huvudförhandling alltid måste hållas, skall även i jorddomstolen på huvudförhandling i tillämpliga delar iaktas de terminsstadganden som enligt rättegångsbalken gäller för tingsrätten."

266 §. Jorddomstolarna har i praktiken just aldrig förrättat syn utom huvudförhandlingen. Av denna anledning föreslås att 2 mom., enligt vilket "jorddomstolen kan även bestämma att syn förrättas utom huvudförhandlingen av en eller flera av jorddomstolens medlemmar", upphävs såsom onödigt. Syn förrättas med fulltalig sammansättning på samma sätt som när tingsrätten förrättar syn. Detta hindrar emellertid inte att en av jorddomstolens medlemmar, t.ex. jordrättsingenjören, på förhand bekantar sig med förrättningsobjektet.

268 §. Det föreslås att paragrafen ändras i dess helhet eftersom man i fråga om den kommer att såväl göra ändringar som att foga till och upphäva moment i paragrafen. Paragrafens 1 och 3 mom. skall slopas med ändringen eftersom bestämmelser som i sak motsvarar dem ingår i 24 kap. rättegångsbalken, som gäller domstolens avgörande. Med stöd av 270 § fastighetsbildningslagen kan dessa bestämmelser också tillämpas på rättegång i jorddomstolen.

Den sista satsen i 2 mom., "skall detta delges sakägarna", ändras till "skall sakägarna beredas tillfälle att avge utlåtande om detta". Bestämmelsen gäller delgivning av skriftlig tilläggsutredning till sakägarna, när ingen huvudförhandling hålls i ett ärende. Den ändrade bestämmelsen förutsätter att sakägare som direkt berörs av tilläggsutredningen tillställs begäran om utlåtande samt delges materialet på det sätt som föreskrivs i 260 § 4 mom. fastighetsbildningslagen, för att det skall kunna beaktas när avgörande träffas utan att huvudförhandling hålls.

Det nuvarande 2 mom. blir i förändrad form 1 mom. i stället för det nuvarande 1 mom. Ett nytt 2 mom. fogas till paragrafen i stället för det nuvarande 2 mom. I momentet sägs att "om målet eller ärendet avgörs på grundval av det skriftliga rättegångsmaterialet och ändringssökandens motpart inte har utövat talan i jorddomstolen eller om målet eller ärendet avgörs vid huvudförhandling trots motpartens frånvaro, skall det rättegångsmaterial han tidigare lagt fram i målet eller ärendet dock beaktas när saken avgörs." Bestämmelsen motsvarar 26 kap. 12 § 3 mom. rättegångsbalken. I praktiken har jorddomstolen beaktat de krav och det material som lagts fram vid förrättningen när en sak har avgjorts. Vid jorddomstolens huvudförhandling har man dock inte i praktiken använt det som de sakägare som skall höras har anfört under förberedelsen i jorddomstolen som avgörandematerial, om de inte har varit närvarande vid huvudförhandlingen trots kallelse. Avsikten är att ändra denna praxis i fråga om ändrings sökandens motpart. Bestämmelsen gäller alltså endast de situationer då ett mål kan avgöras i jorddomstolen utan medverkan från ändringssökandens motpart.

269 §. Det föreslås att paragrafen upphävs och att ett moment med i sak samma innehåll fogas till 260 § fastighetsbildningslagen som 4 mom., varvid all delgivning från jord-

domstolen i olika situationer regleras i samma paragraf.

Ikraftträdelsebestämmelser. I lagen föreslås en sedvanlig bestämmelse om tidpunkten för lagens ikraftträdande samt nödvändiga övergångsbestämmelser. Vid beredningen av förslaget betraktades det som ändamålsenligt att alla ändringsansökningar som gäller ett avgörande som träffats vid en förrättning behandlas enligt samma förfarande oberoende av när ändringsansökan har anhängiggjorts i jorddomstolen. Av denna anledning föreslås att de nya procedurbestämmelserna tillämpas på mål och ärenden där det avgörande som ändringsansökan gäller har kungjorts vid förrättning efter att lagen trätt i kraft. Ett mål eller ärende behandlas emellertid alltid i tingsrätten i den sammansättning som avses i den nya lagen, om inte huvudförhandlingen har inletts när lagen träder i kraft. Mandatperioden för de nämndemän som valts för jorddomstolen upphör när lagen träder i kraft. Om en huvudförhandling emellertid har inletts innan lagen träder i kraft, får samma nämndemän behandla saken till slut. Mål och ärenden som är anhängiga vid jorddomstolen när lagen träder i kraft behandlas i den tingsrätt för jordrättsmål och jordrättsärenden inom vars kommande domkrets i jordrättsmål och jordrättsärenden den behöriga jorddomstolen eller dess division har sitt kansli. Utgångspunkten är alltså att samma jorddomstol som skulle ha behandlat saken innan lagen trädde i kraft behandlar saken till slut, och mål och ärenden skall inte behöva överföras från en enhet till en annan.

I ikraftträdelsebestämmelsen föreskrivs också om utnämning av de anställda som innehar tjänster vid jorddomstolarna och om överföring av dem till motsvarande tjänster som inrättas vid behöriga tingsrätter. Jordrättsdomarna och jordrättsingenjörerna utnämns av republikens president till motsvarande tjänster för tingsdomare och jordrättsingenjör vid tingsrätten utan att tjänsterna ledigförklaras. Justitieministeriet beslutar om överföringen av den övriga personalens tjänster och deras placering vid behöriga tingsrätter. Tjänstemannens samtycke behövs inte för överföring av tjänsten, utom när tjänsten förläggs till en annan ort. Om tjänstemannen inte börjar arbeta på denna ort tillämpas bestämmelserna i 27 § statstjänstemannalagen (750/1994) om uppsägning av tjänsteman.

1.2 Rättegångsbalken

2 kap. Om domförhet

1 §. I ett nytt 3 mom. intas en hänvisning till fastighetsbildningslagen, där 243 § innehåller bestämmelser om tingsrättens domföra sammansättning när den är jorddomstol.

1.3 Tingsrättslagen

8 §. Enligt 251 § fastighetsbildningslagen, som föreslås bli upphävd, skall de av kommunfullmäktige utsedda nämndemännen vid jorddomstolen ha varit förtrogna med fastighetsfrågor och känt till de lokala förhållandena. Jorddomstolens ordförande har till medlemmar av jorddomstolen kallat nämndemän från en eller flera kommuner inom vilka det område som den överklagade förrättningen gäller är beläget.

Det skall inte längre väljas särskilda nämndemän för jordrättsmål och jordrättsärenden, utan tingsrätternas nämndemän skall vara nämndemän även när jordrättsärenden behandlas. Enligt propositionen skall det inte heller längre förutsättas att nämndemännen vid jorddomstolen besitter sakkunskap om fastighetsfrågor. För närvarande har nämndemännen vid jorddomstolen ofta rekryterats bland jordägare, jurister och tjänstemän och de har i regel kallats till medlemmar av jorddomstolen från den kommun där det objekt som den överklagade förrättningen gäller är beläget. Detta har förorsakat misstankar beträffande nämndemännens opartiskhet samt jävssituationer.

Eftersom jorddomstolarna ofta måste förätta syner och samtidigt hålla sammanträden i olika tingsrätter, föreslås av praktiska skäl att det till 8 § tingsrättslagen fogas ett nytt 2 mom., enligt vilket huvudregeln är att jorddomstolens ordförande till medlemmar av jorddomstolen kallar nämndemännen från en eller flera tingsrätter inom vars domkrets det område, gräns eller en del av det område som den aktuella förrättningen gäller är beläget. Då skall jorddomstolens ordförande samarbeta med lagmannen vid tingsrätten i fråga, som ser till att nämndemännen deltar även i jorddomstolens sammanträden i tur och ordning. Om besvären gäller en rå som samtidigt är gräns mellan två eller flera tingsrätters domkrets i jordrättsmål och jordrättsärenden, kallar ordföranden nämndemän

demännen enligt prövning från en eller flera av de berörda tingsrätterna. Av särskilda skäl kan till medlemmar av jorddomstolen även kallas nämndemännen från en annan tingsrätt som hör till tingsrättens domkrets i jordrättsmål och jordrättsärenden. Det kan vara fråga om sådana skäl t.ex. när det inte är nödvändigt att förrätta syn. Då kan sammanträdet hållas i en sammansättning som består av nämndemännen från den tingsrätt som behandlar jordrättsmål och jordrättsärenden på den ort där tingsrätten har sitt kansli och till medlemmar av jorddomstolen behöver inte kallas nämndemän från den tingsrätt som huvudregeln förutsätter.

13 a §. Justitieministeriet beslutar i enlighet med jordrättsingenjörernas arbetssituation vid vilka tingsrätter det skall inrättas jordrättsingenjörstjänster och dessas verksamhetsområden. Jordrättsingenjörernas verksamhetsområde kan omfatta en eller flera tingsrätters domkrets i jordrättsmål och jordrättsärenden. Flera jordrättsingenjörer kan också vara behöriga inom samma domkrets. Behörighetsvillkoren och utnämningförfarandet för jordrättsingenjörer ändras inte.

20 och 21 §. I paragraferna görs vissa ändringar av teknisk natur som beror på den nya 13 a §, där det bestäms om tingsrättens jordrättsingenjör. En jordrättsingenjör åtalas för tjänstefel vid hovrätten liksom tidigare.

2. Närmare bestämmelser

Närmare bestämmelser om verkställigheten av fastighetsbildningslagen utfärdas genom fastighetsbildningsförordningen. Bestämmelser om jorddomstolarnas antal, verksamhetsområden och förläggningsorter, den jordrättsdomare som är chef för ämbetsverket samt angående indelning av jorddomstolarna i divisioner samt om jorddomstolens övriga personal ingår för närvarande i 8 kap. fastighetsbildningsförordningen. I och med reformen av jorddomstolsorganisationen blir bestämmelserna onödiga. Även 9 kap. 91—93 § fastighetsbildningslagen blir onödiga. Bestämmelser som motsvarar 91 § om jorddomstolens protokoll ingår i 22 kap. rättegångsbalken, som med stöd av 270 § fastighetsbildningslagen också tillämpas på rättegång i jorddomstolen. Onödig är också 92 §, som gäller anteckning i protokollet eller annan förrättningshandling, eftersom en

kopia av jorddomstolens avgörande liksom högsta domstolens beslut i ett besvärstillståndsärende i lantmåteri byrå fogas till det protokoll som gäller förrättningen eller en annan motsvarande förrättningshandling. Onödig är också 93 §, som gäller reservationsintyg. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i rättegångsbalken. På nämnda grunder upphävs 8 kap. samt 9 kap. 91—93 § fastighetsbildningsförordningen.

Med stöd av förslaget till 241 a § fastighetsbildningslagen ges en förordning om tingsrätternas domkretsar i mål och ärenden som skall behandlas av jorddomstol. Verksamhetsområdet för Birkaland-Satakunta lantmåteri byrå uppdelas kommunvis mellan Abo och Tavastehus tingsrätters domkretsar på det sätt som förutsätts av antalet anhängiga ärenden och den arbetsbörda de medför. Till dessa delar beslutar statsrådet om indelningen i domkretsar. Dessutom företas de nödvändiga ändringar i tingsrättsförordningen som föranleds av att det efter reformen också kan finnas jordrättsingenjörstjänster vid tingsrätterna. Genom justitieministeriets beslut föreskrivs vid vilka tingsrätter det skall inrättas jordrättsingenjörstjänster och dessas verksamhetsområden. Utkast till förordningarna bifogas.

3. Ikraftträdande

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1.10. 2000.

4. Lagstiftningsordning

Enligt 91 § regeringsformen har domarna större rätt att kvarstå i sin tjänst än andra tjänstemän. Till domarnas rätt att kvarstå i sin tjänst enligt regeringsformen hör att domare inte kan sägas upp. En domare kan inte heller förflyttas till en annan tjänst utan eget samtycke, om inte förflyttningen beror på en ombildning av domstolsväsendet. I samband med en ombildning av domstolsväsendet kan domare förflyttas till en annan tjänst. I grundlagsutskottets utlåtande i anslutning till indragningen av omsättnings-skatte rätten med anledning av regeringens proposition med förslag till lagstiftning om förnyande av beskattningens besvärssystem (GrUU 3/1994 rd) konstaterade utskottet att när man skall bedöma om tjänsterna är

lämpliga för domare som förflyttas kommeri första hand domartjänster i fråga. Utskottet föreslog också att man skulle överväga att stifta en lag om vilka domare vid omsättningskatterätten som förflyttas till andra domartjänster.

Eftersom förslaget gäller en ombildning av domstolsväsendet, kan propositionen behandlas i vanlig lagstifningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av fastighetsbildningslagen

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i fastighetsbildningslagen av den 12 april 1995 (554/1995) 242 § 3 mom., 244—253 och 263 §, 266 § 2 mom. samt 269 §, av dessa lagrum 251 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 1188/1996,

ändras i 236 § 1 mom. det inledande stycket samt 5 och 6 punkten, 237 § 1 mom., 239 § och 243 §, 255 § 2 mom., 256 §, 259 § 3 mom., 260 §, i 262 § 3 mom. det inledande stycket, 1 och 2 punkten samt 4 mom. och 268 §,

av dessa lagrum 239 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 273/1998, 243 § sådan den lyder delvis ändrad i nämnda lag 1188/1996 och 259 § 3 mom. sådant det lyder i lag 168/1998, samt

fogas till 236 § 1 mom. en ny 7 punkt, till 20 kap. en ny 241 a §, till 21 kap. en ny 260 a § och till 261 § ett nytt 2 mom. som följer:

236 §

I besvärsskriften, som skall ställas till vederbörande jorddomstol, skall uppges

5) de bevis som sökanden ämnar lägga fram samt vad sökanden vill styrka med dem,

6) ett yrkande om ersättning för rättegångskostnaderna, i fall ändringssökanden anser det vara befogat samt

7) en eventuell begäran jämte motivering om att saken skall avgöras utan att huvudförhandling hålls.

239 §

Besvärsskriften, som skall innehålla tillståndsansökan och det besvär som anföras, skall tillsammans med jorddomstolens dom eller beslut inlämnas i enlighet med 234 § 2 mom. till lantmäteribråran eller kommunens fastighetsregisterförare senast den sextionde dagen efter den dag då jorddomstolens avgörande avkunnades eller gavs. Anför flera personer besvär över jorddomstolens avgörande, behöver endast ett exemplar av jorddomstolens avgörande fogas till besvärsskrifterna.

237 §

I besvärsskriften skall uppges ändringssökandens namn samt uppgifter om hur sökandens lagliga företrädare eller ombud eller biträde kan nås samt den postadress under vilken kallelser, uppmaningar och meddelanden i saken kan sändas. Uppgifter om hur vittnen eller andra personer som skall höras kan nås skall också på ett lämpligt sätt uppges för jorddomstolen.

20 kap.

Jorddomstolen

241 a §

Jorddomstolar är Tavastehus, Kuopio, S:t Michels, Uleåborgs, Rovaniemi, Abo, Vasa och Vanda tingsrätter i den sammansättning som föreskrivs i denna lag. Om domstolarnas domkretsar i dessa mål och ärenden bestäms genom förordning.

243 §

I jorddomstolen är en lagfaren medlem av tingsrätten ordförande och dess övriga medlemmar är en jordrättsingenjör samt två nämndemän. Om en nämndeman får förhinder sedan huvudförhandlingen har inletts, är jorddomstolen domför med en nämndeman. Vid jorddomstolen kan dessutom finnas ytterligare en lagfaren medlem om det med beaktande av målets eller ärendets omfattning eller av något annat särskilt skäl skall anses motiverat.

Jorddomstolen är domför också med ordföranden ensam

1) när det är fråga om sådana förberedande åtgärder som avses i 232 § 3 mom., 235 eller 254—258 § eller därmed jämförliga åtgärder eller en sak som avses i 7 § 2 mom., 240 §, 264 §, 265 § 1 eller 3 mom. eller 275 § 2 mom.,

2) när jorddomstolen behandlar besvär över förrättningsmännens beslut varmed en jävsanmärkning mot en förrättningsman har förkastats eller besvär över ett beslut om sammanslagning av fastigheter samt

3) när en sak med stöd av 259 § 3 mom. avgörs utan att huvudförhandling hålls på grundval av det skriftliga rättegångsmaterialet.

Jordrättsingenjören deltar vid behov i beredningen av de mål eller ärenden som avses i 2 mom.

255 §

Ett beslut genom vilket en ändringsansökan avvisas skall delges lantmäteribråns, fastighetsingenjören eller vägnämnden och i besvärärenden, om förrättningen inte har slutförts, även förrättningsingenjören, som vid förrättningssammanträdet skall föredra det för de övriga sakägarna, vilka då skall anses ha fått del av avgörandet.

256 §

Om ändringsansökan inte med stöd av 255 § avvisats utan prövning, skall jorddomstolen uppmana en sådan sakägare i förrättningen vars rätt ändringsansökan gäller att inge bemötande med anledning av ändringsansökan, om det inte skall anses upp-
penbart onödigt för avgörandet av ärendet eller för huvudförhandlingen, samt samtidigt vid behov bestämma vilka frågor sakägaren särskilt skall yttra sig om.

I samband med uppmaningen skall ändringsansökan och därtill fogade handlingar delges.

Om de sakägare som avses i 1 mom. äger fastigheten gemensamt eller är delägare i ett samfällt område, skall på uppmaningen för deras vidkommande tillämpas vad som bestäms i 260 § 2 mom.

I bemötandet skall sakägaren

1) uppge i vilken sak bemötandet avges,

2) anmäla om han medger eller bestrider ändringsyrkandet,

3) lägga fram sin uppfattning om grunderna för ändringssökandens yrkanden samt de omständigheter vilka han önskar stöda sig på,

4) uppge de bevis han ämnar lägga fram samt vad han ämnar styrka med dem,

5) framställa ett yrkande om ersättning för rättegångskostnaderna, om han anser det vara befogat samt

6) uppge en eventuell begäran om eller ett eventuellt samtycke till att saken avgörs utan att huvudförhandling hålls jämte motivering.

Sakägaren skall uppmanas att avge bemötandet skriftligen till jorddomstolen inom den tid som domstolen har utsatt eller muntligen vid sammanträdet, vid äventyr att saken kan upptas till prövning även om bemötande inte avges. Beträffande skriftligt bemötande gäller dessutom i tillämpliga delar vad som i 235 §, 236 § 2 mom., samt 237 och 254 § bestäms om sökande av ändring och besvärsskrift.

Bemötandet och de därtill fogade handlingarna skall delges ändringssökanden och de andra sakägare som bemötandet gäller.

259 §

Huvudförhandling behöver inte hållas och saken kan avgöras på grundval av det skriftliga rättegångsmaterialet, om saken är av sådan art att avgörandet inte kräver muntlig förhandling och de sakägare vilkas rätt ändringsansökan gäller samtycker till att saken avgörs utan att huvudförhandling hålls.

260 §

Till jorddomstolens huvudförhandling skall kallas ändringssökanden samt sådana sakägare som framställt yrkanden eller varit närvarande vid förrättningen och vilkas rätt ändringsansökan gäller, med iakttagande i tillämpliga delar av 11 kap. rättegångsbalken. Andra sådana sakägare i förrättningen

vilkas rätt berörs av ändringsansökan eller som har begärt att bli underrättade skall underrättas om huvudförhandlingen per brev. Om det på grund av att de tillgängliga adressuppgifterna är bristfälliga medför betydande svårigheter att per brev underrätta sådana andra sakägare som inte har begärt att bli underrättade om huvudförhandlingen eller om detta med hänsyn till sakägarnas antal eller den sak som behandlas inte är behövligt, skall huvudförhandlingen dock tillkännages minst 14 dagar för sammanträdet genom kungörelse i en tidning som har spridning på förrättningsorten.

Om ändringsansökan gäller en fastighet eller ett outbrutet område som tillhör flera gemensamt och det inte är fråga om skifte av fastigheten, räcker det att en av ägarna underrättas om sammanträdet. En samägare som har begärt det skall dock alltid underrättas om sammanträdet. Om ändringsansökan gäller ett samfällt område och det inte är fråga om skifte av området eller om skifteskomplettering, underrättas delägarlaget om sammanträdet med iakttagande av 26 § lagen om samfälligheter.

Jorddomstolens sammanträde anses ha blivit tillkännagivet på behörigt sätt, om det ovan nämnda brevet minst 14 dagar före sammanträdet har postats eller på något annat sätt tillställts sakägaren.

Jorddomstolen kan sända begäran om bemötande och andra uppmaningar och kallelser som avses i detta kapitel per post under den adress som sakägaren senast har meddelat vid förrättningen eller till domstolen.

260 a §

Ändringssökanden kallas till huvudförhandlingen vid äventyr att ändringsansökan vid hans utevaro lämnas därhän.

Ändringssökandens motpart kallas till huvudförhandlingen vid vite, om behandlingen av saken förutsätter att han är närvarande.

Ändringssökandens motpart, vars hörande inte anses nödvändigt, kallas till huvudförhandlingen vid äventyr att saken kan avgöras trots hans utevaro.

En sakägare eller hans lagliga företrädare kan vid vite åläggas att infinna sig personligen till huvudförhandlingen, om det för utredningen av saken anses nödvändigt att han hörs.

261 §

Om en sakägare eller hans lagliga företrädare har uteblivit från en huvudförhandling, som han vid vite har uppmanats att infinna sig till, iakttas i tillämpliga delar 26 kap. 20 § 2 mom. och 21 § rättegångsbalken.

262 §

Vid huvudförhandling skall i följande ordning

1) ordföranden eller jordrättsingenjören i korthet redogöra för vad saken gäller,

2) ändringssökanden uppge till vilka delar ändring söks i de avgöranden som träffats vid förrättningen och vilka ändringar som yrkas däri,

Vid behov får dock avvikelser göras från ordningsföljden enligt 3 mom.

268 §

I en dom får beaktas endast det rättegångsmaterial som har lagts fram eller refererats vid huvudförhandlingen eller syneförrättningen. Om saken avgörs utan huvudförhandling, avgörs den med stöd av skriftligt rättegångsmaterial. När arkivundersökning har utförts i saken eller jorddomstolen med stöd av 264 § 1 mom. på eget initiativ annars har skaffat utredning, betraktas det som sådant skriftligt rättegångsmaterial som avses i detta moment. Det skall refereras för sakägarna vid huvudförhandlingen för att kunna beaktas då saken avgörs, eller om saken avgörs utan huvudförhandling, skall sakägarna beredas tillfälle att avge utlåtande om detta.

Om saken avgörs med stöd av det skriftliga rättegångsmaterialet och ändringssökandens motpart inte har fört talan i jorddomstolen eller om saken avgörs vid huvudförhandling trots motpartens utevaro, skall det rättegångsmaterial motparten tidigare lagt fram i saken dock beaktas när saken avgörs.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Procedurbestämmelserna i denna lag tillämpas på de mål och ärenden där det avgörande som sökandet av ändring gäller har kungjorts vid förrättning efter att denna lag trätt i kraft. Saken behandlas dock alltid i tingsrätten i den sammansättning som avses i denna lag, om inte huvudförhandlingen har inletts när lagen träder i kraft.

Mål och ärenden som är anhängiga i jorddomstolen när denna lag träder i kraft behandlas i den tingsrätt för jordrättsmål och jordrättsärenden inom vars domkrets den jorddomstol som är behörig i jordrättsmål och jordrättsärenden eller dess division inehar sitt kansli.

Republikens president utnämner de jordrättsdomare och jordrättsingenjörer som in-

nehär en tjänst vid en jorddomstol när denna lag träder i kraft till motsvarande tjänster för tingsdomare och jordrättsingenjörer vid behöriga tingsrätter utan att tjänsterna ledigförklaras. En sådan tingsdomare vid en tingsrätt, som har varit utnämnd till en tjänst som jordrättsdomare, har rätt att i sin tjänst som tingsdomare använda också sin tidigare tjänstbeteckning som titel.

Jorddomstolarnas övriga personal överförs när denna lag träder i kraft till motsvarande tjänster som inrättas vid behöriga tingsrätter. Det ministerium som handlägger justitieförvaltningsärenden beslutar om överföringen av tjänster och personalens placering vid tingsrätterna i fråga.

2.

Lag

om ändring av 2 kap. 1 § rättegångsbalken

I enlighet med riksdagens beslut

fogas till 2 kap. 1 § rättegångsbalken, sådant detta lagrum lyder i lag 1052/1991, ett nytt 3 mom. som följer:

2 kap.

Om domförhet

1 §

ning när den verkar som jorddomstol bestäms i fastighetsbildningslagen (554/1995).

Denna lag träder i kraft den
20 .

Om tingsrättens domföra sammansätt-

3.

Lag

om ändring av tingsrättslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i tingsrättslagen av den 28 juni 1993 (581/1993) 20 § 1 mom. samt 21 § 1 mom. 1 punkten, av dessa lagrum 20 § 1 mom. sådant det lyder i lag 61/1994, samt fogas till 8 § ett nytt 2 mom. samt till lagen en ny 13 a § och en ny mellanrubrik före 13 a § som följer:

8 §

Till medlemmar av jorddomstolen kallar jorddomstolens ordförande nämndemän från en eller flera tingsrätter inom vars domkrets det område, gräns eller en del av det område som den aktuella förrättningen gäller är beläget. Av särskilda skäl kan till medlemmar av jorddomstolen också kallas nämndemän vid någon annan tingsrätt som hör till tingsrättens domkrets i jordrättsmål och jordrättsärenden.

Tingsrättens jordrättsingenjörer

13 a §

Vid tingsrätten kan det för mål och ärenden som skall behandlas av jorddomstolen finnas tjänster som jordrättsingenjör. Jordrättsingenjören är behörig att behandla jordrättsmål och jordrättsärenden även vid andra tingsrätter som behandlar jordrättsmål och jordrättsärenden. Angående jordrättsingenjörernas samarbetsområden i enlighet med deras arbetssituation bestäms genom justitieministeriets beslut.

Jordrättsingenjören skall ha avlagt diplomingenjörsexamen inom utbildningsprogrammet för lantmäteri vid en teknisk hög-

skola och ha god erfarenhet av verkställandet av fastighetsförrättningar och god förtroenhet med värdering av fastigheter.

Jordrättsingenjören utnämns i den ordning som bestäms i fråga om tingsdomare. För upprättande av tjänsteförslag skall hovrätten inhämta yttrande av lantmäteriverkets centralförvaltning om sökandena till en jordrättsingenjörstjänst. Jordrättsingenjörer har den rätt att kvarstå i tjänsten som i regeringsformen bestäms för domare.

20 §

Lagman, tingsdomare och jordrättsingenjör åtalas för tjänstefel vid hovrätten.

21 §

Genom förordning utfärdas närmare bestämmelser om

1) andra tjänster vid tingsrätten än de som anges i 1, 4 och 13 a § och om behörighetsvillkoren för dem samt om förfarandet vid besättandet av dem,

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 24 september 1999

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Justitieminister Johannes Koskinen

1.

Lag

om ändring av fastighetsbildningslagen

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i fastighetsbildningslagen av den 12 april 1995 (554/1995) 242 § 3 mom., 244—253 och 263 §, 266 § 2 mom. samt 269 §, av dessa lagrum 251 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 1188/1996,

ändras i 236 § 1 mom. det inledande stycket samt 5 och 6 punkten, 237 § 1 mom., 239 § och 243 §, 255 § 2 mom., 256 §, 259 § 3 mom., 260 §, i 262 § 3 mom. det inledande stycket, 1 och 2 punkten samt 4 mom. och 268 §,

av dessa lagrum 239 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 273/1998, 243 § sådan den lyder delvis ändrad i nämnda lag 1188/1996 och 259 § 3 mom. sådant det lyder i lag 168/1998, samt

fogas till 236 § 1 mom. en ny 7 punkt, till 20 kap. en ny 241 a §, till 21 kap. en ny 260 a § och till 261 § ett nytt 2 mom. som följer:

Gällande lydelse

236 §

I besvärsskriften skall anges

5) den bevisning som sökanden ämnar lägga fram samt vilka omständigheter han vill styrka samt

6) yrkande på ersättning för rättegångskostnaderna.

Föreslagen lydelse

236 §

I besvärsskriften, som skall ställas till vederbörande jorddomstol, skall uppges

5) den bevisning som sökanden ämnar lägga fram samt vilka omständigheter han vill styrka,

6) ett yrkande om ersättning för rättegångskostnaderna, om ändringssökanden anser detta befogat samt

7) en eventuell begäran om att saken skall avgöras utan att huvudförhandling hålls jämte motivering.

237 §

I besvärsskriften skall *dessutom* anges jorddomstolens namn, ändringssökandens namn, yrke och hemort, telefonnummer för ändringssökande eller hans lagliga företrädare eller ombud samt för vittnen eller andra som skall höras samt den postadress under vilken meddelanden i saken får sändas.

237 §

I besvärsskriften skall uppges ändringssökandens namn samt uppgifter om hur hans lagliga företrädare eller ombud eller biträde kan nå samt den postadress under vilken kallelser, uppmaningar och meddelanden i saken kan sändas. Uppgifter om hur vittnen eller andra personer som skall höras kan nå skall också på ett lämpligt sätt uppges för jorddomstolen.

239 §

Besvärsskriften, som skall innehålla tillståndsansökan och ändringsansökan, skall tillsammans med jorddomstolens dom eller beslut inlämnas i enlighet med 234 § 2

239 §

Besvärsskriften, som skall innehålla tillståndsansökan och *det besvär* som anförts, skall tillsammans med jorddomstolens dom eller beslut inlämnas i enlighet med 234 § 2

Gällande lydelse

mom. till lantmäteribrån eller kommunens fastighetsregisterförare senast den sextionde dagen efter den dag då jorddomstolens avgörande avkunnades eller gavs. Anför flera personer besvär över jorddomstolens avgörande, behöver endast ett exemplar av jorddomstolens avgörande fogas till besvärsskrifterna.

Besvärsskriften kan även sändas med posten eller genom bud med iakttagande i tillämpliga delar av lagen om insändande av vissa handlingar till domstolar (248/65.

Behöver högsta domstolen jorddomstolens protokoll, skall den av jorddomstolen begära akten i saken till påseende.

Föreslagen lydelse

mom. till lantmäteribrån eller kommunens fastighetsregisterförare senast den sextionde dagen efter den dag då jorddomstolens avgörande avkunnades eller gavs. Anför flera personer besvär över jorddomstolens avgörande, behöver endast ett exemplar av jorddomstolens avgörande fogas till besvärsskrifterna.

(2 och 3 mom. upphävs)

20 kap.

Jorddomstolen

241 a §

Jorddomstolar är Tavastehus, Kuopio, S:t Michels, Uleåborgs, Rovaniemi, Åbo, Vasa och Vanda tingsrätter i den sammansättning som föreskrivs i denna lag. Om domstolarnas domkretsar i dessa mål och ärenden bestäms genom förordning.

242 §

Angående jorddomstolarnas antal, verksamhetsområden och förläggningssorter, den jordrättsdomare som är chef för ämbetsverket samt angående indelning av jorddomstolarna i divisioner stadgas genom förordning.

243 §

I jorddomstolen är en jordrättsdomare ordförande och dess ledamöter är en jordrättsingenjör samt två nämndemän som kommunen utser. Vid jorddomstolen kan dessutom finnas ytterligare en jordrättsingenjör, om det med beaktande av ärendets omfattning eller av något annat särskilt skall anses motiverat.

Jorddomstolen är domför också med jordrättsdomaren ensam

1) när det är fråga om sådana förberedande åtgärder som anses i 232 § 3 nom., 235,

242 §

(3 mom. upphävs)

243 §

I jorddomstolen är en lagfaren medlem av tingsrätten ordförande och dess övriga medlemmar är en jordrättsingenjör samt två nämndemän. Om en nämndeman får förhinder sedan huvudförhandlingen har inletts, är jorddomstolen domför med en nämndeman. Vid jorddomstolen kan dessutom finnas ytterligare en lagfaren medlem, om det med beaktande av ärendets omfattning eller av något annat särskilt skäl skall anses motiverat.

Jorddomstolen är domför också med *ordföranden* ensam

1) när det är fråga om sådana förberedande åtgärder som avses i 232 § 3 mom., 235,

Gällande lydelse

254, 255, 256, 257 eller 258 § eller 266 § 2 mom. eller därmed jämförliga åtgärder eller ett ärende som avses i 7 § 2 mom., 240 §, 252 § 1 mom., 264 §, 265 § 1 eller 3 mom. eller 275 § 2 mom., *samt*

2) när jorddomstolen behandlar besvär över förrättningsmännens beslut varmed en jävsanmärkning mot en förrättningsman har förkastats eller besvär över ett beslut om sammanslagning av fastigheter.

244 §

Vid en jorddomstol kan finnas jordrättsdomar- och jordrättsingenjörstjänster.

På grund av antalet eller arten av de mål och ärenden som skall behandlas eller av någon annan särskild orsak kan till jorddomstolen för viss tid utnämnas extraordinarie jordrättsdomare och jordrättsingenjörer.

Extraordinarie jordrättsdomare och jordrättsingenjörer har rätt till avlöning på samma grunder som ordinarie jordrättsdomare och jordrättsingenjörer. Om en extraordinarie jordrättsdomare eller jordrättsingenjör redan innehar en statstjänst, befrias han från att sköta den under den tid för vilken han har blivit utnämnd till jorddomstolen.

245 §

Behörighetsvillkor för tjänster vid jorddomstolarna är

1) för jordrättsdomare juris kandidatexamen samt god erfarenhet av domarvärv och förtrogenhet med fastighetslagstiftning, samt

2) för jordrättsingenjörer diplomingenjörsexamen som avlagts inom utbildningsprogrammet för lantmäteri vid en teknisk högskola samt god erfarenhet av verkställandet av fastighetsförrättningar och god förtrogenhet med värdering av fastigheter.

Angående behörighetsvillkoren för andra tjänster vid jorddomstolarna än de som nämns i 1 mom. stadgas genom förordning.

Samma behörighet som stadgas i 1 mom. fordras även av extraordinarie jordrättsdomare och extraordinarie jordrättsingenjörer.

Föreslagen lydelse

254, 255, 256, 257 eller 258 § eller 266 § 2 mom. eller därmed jämförliga åtgärder eller en sak som avses i 7 § 2 mom., 240 §, 252 § 1 mom., 264 §, 265 § 1 eller 3 mom. eller 275 § 2 mom.,

2) när jorddomstolen behandlar besvär över förrättningsmännens beslut varmed en jävsanmärkning mot en förrättningsman har förkastats eller besvär över ett beslut om sammanslagning av fastigheter *samt*

3) när en sak med stöd av 259 § 3 mom. avgörs utan att huvudförhandling hålls på grundval av det skriftliga rättegångsmaterialet.

Jordrättsingenjören deltar vid behov i beredningen av de saker som avses i 2 mom.

(244—253 § upphävs)

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

246 §

Jordrättsdomare och jordrättsingenjörer utnämns i den ordning som regeringsformen stadgar i fråga om lagman i tingsrätt. Det samma gäller utnämning av extraordinarie jordrättsdomare och extraordinarie jordrättsingenjörer.

För upprättande av tjänsteförslag skall hovrätten inhämta yttrande av lantmäteriverkets centralförvaltning om sökandena till en jordrättsingenjörstjänst.

Övrig personal anställs av jorddomstolen.

247 §

Jordrättsdomare och jordrättsingenjörer har den rätt all kvarstå i tjänsten som i regeringsformen stadgas för domare.

Samma rätt all kvarstå i tjänsten har extraordinarie jordrättsdomare och extraordinarie jordrättsingenjörer under den tid för vilken de utnämns.

248 §

Tjänstledighet beviljas en jordrättsdomare och förordnande all sköta en jordrättsdomartjänst under tjänstledighet samt vid förfall och då tjänsten är vakant meddelas för högst ett år av hovrätten och för längre tid av högsta domstolen.

Tjänstledighet beviljas en jordrättsingenjör samt förordnande att sköta en jordrättsingenjörstjänst under tjänstledighet samt vid förfall och då tjänsten är vakant meddelas för högst sex månader av jordrättsdomaren och för högst ett år av hovrätten samt för längre tid av högsta domstolen.

249 §

Jorddomstolen fastställer själv sin arbetsordning. Arbetsordningen skall sändas till hovrätten och justitieministeriet för kännedom.

250 §

Jordrättsdomare, jordrättsingenjörer och nämndemän vid jorddomstolen åtalas för tjänstefel vid hovrätten och jorddomstolens andra tjänstemän vid en behörig underrätt.

251 §

Kommunfullmäktige skall utse minst fyra personer till kommunens nämndemän vid jorddomstolen för en tid som motsvarar

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

kommunfullmäktiges mandatperiod. Nämndemännens mandatperiod fortgår även därefter till dess att nya nämndemän har utsetts. Nämndemännen skall vara förtrogna med fastighetsfrågor och känna till de lokala förhållandena. I övrigt gäller om nämndemän vid jorddomstol vad som ovan i denna lag stadgas om gode män.

Jorddomstolens ordförande kallar till medlemmar av jorddomstolen nämndemän från en eller flera kommuner inom vilka det område som den överklagade förrättningen gäller är beläget. Av särskilda skäl kan även en nämndeman från en annan kommun kallas till medlem av jorddomstolen.

Om en nämndeman vid jorddomstolen uteblir från jorddomstolens sammanträde som han har kallats till eller om han befinns jävig och ingen annan medlem utan dröjsmål kan fås till sammanträdet, har jordrättsdomaren rätt att i hans ställe anlita en annan ojävig person som är valbar till nämndeman.

252 §

Har en medlem av jorddomstolen inte tidigare avlagt domared eller avgett motsvarande försäkran, skall han göra detta inför jorddomstolen innan han börjar sköta sitt uppdrag.

Angående jäv för medlemmar av jorddomstolen gäller vad som stadgas om jäv för domare.

253 §

Kostnaderna för jorddomstolens sammanträden betalas av statens medel.

Om avgifter som skall uppbäras vid jorddomstolen och om ersättning för särskilda kostnader stadgas särskilt.

Till nämndemännen vid en jorddomstol betalas av statens medel arvode, dagtraktamente och ersättning enligt de grunder som justitieministeriet bestämmer.

255 §

Ett sådant beslut av jorddomstolen som avses i 1 mom. tecknas på handlingarna, som returneras till ändringssökanden. Beslutet skall delges lantmäteribyrån, fastighetsingenjören eller vägnämnden och i besvärssärenden, om förrättningen inte har slutförts, även förrättningsingenjören, som vid förrätt-

255 §

Ett beslut genom vilket en ändringsansökan avvisas skall delges lantmäteribyrån, fastighetsingenjören eller vägnämnden och i besvärssärenden, om förrättningen inte har slutförts, även förrättningsingenjören, som vid förrättnings-sammanträdet skall föredra det för de övriga sakägarna, vilka då skall

Gällande lydelse

ningssammanträdet skall föredra det för de övriga sakägarna, vilka då skall anses ha fått del av avgörandet.

256 §

Om ändringsansökan inte med stöd av 255 § avvisats utan prövning, skall jorddomstolen uppmana en sådan sakägare i förrättningen vars rätt ändringsansökan gäller att inge bemötande med anledning av ändringsansökan, om bemötandet kan anses främja huvudförhandlingen, samt samtidigt vid behov bestämma vilka frågor sakägaren särskilt skall yttra sig om.

Om de sakägare som avses i 1 mom. äger fastigheten gemensamt eller är delägare i ett samfällt område, skall på uppmaningen för deras vidkommande tillämpas vad 260 § 2 mom. stadgar om kallelsebrev.

I bemötandet skall sakägaren

- 4) ange de bevis han ämnar lägga fram samt vad han ämnar styrka med dem, samt
- 5) framställa ett yrkande om ersättning för sina rättegångskostnader.

Bemötandet och de därtill fogade handlingarna skall delges ändringssökanden och de andra sakägare som bemötandet gäller och som skall kallas till huvudförhandlingen.

259 §

Huvudförhandling behöver inte hållas och saken kan avgöras på grundval av del skriftliga rättegångsmaterialet, om

- 1) saken är av sådan art att avgörandet inte kräver muntlig förhandling, eller
- 2) parterna meddelar att de inte har muntlig bevisning att anföra och begär att saken skall avgöras utan att huvudförhandling hålls.

260 §

Jorddomstolens sammanträde skall tillkännages ändringssökanden samt sådana andra

Föreslagen lydelse

anses ha fått del av avgörandet.

256 §

Om ändringsansökan inte med stöd av 255 § avvisats utan prövning, skall jorddomstolen uppmana en sådan sakägare i förrättningen vars rätt ändringsansökan gäller att inge bemötande med anledning av ändringsansökan, om det inte skall betraktas som uppenbart onödigt för avgörandet av ärendet eller huvudförhandlingen, samt samtidigt vid behov bestämma vilka frågor sakägaren särskilt skall yttra sig om.

Om de sakägare som avses i 1 mom. äger fastigheten gemensamt eller är delägare i ett samfällt område, skall på uppmaningen för deras vidkommande tillämpas vad som bestäms i 260 § 2 mom.

I bemötandet skall sakägaren

- 4) ange de bevis han ämnar lägga fram samt vad han ämnar styrka med dem,
- 5) framställa ett yrkande om ersättning för sina rättegångskostnader, om han anser det vara befogat, samt
- 6) *uppges en eventuell begäran om eller ett eventuellt samtycke till att saken avgörs utan att huvudförhandling hålls jämte motivering.*

Bemötandet och de därtill fogade handlingarna skall delges ändringssökanden och de andra sakägare som bemötandet gäller.

259 §

Huvudförhandling behöver inte hållas och saken kan avgöras på grundval av det skriftliga rättegångsmaterialet, om saken är av sådan art att avgörandet inte kräver muntlig förhandling och de sakägare vilkas rätt ändringsansökan gäller samtycker till att saken avgörs utan att huvudförhandling hålls.

260 §

Till jorddomstolens huvudförhandling skall kallas ändringssökanden samt sådana sak-

Gällande lydelse

sakägare i förrättningen vilkas rätt berörs av besvären eller som har begärt att bli underrättade, om deras postadresser är kända, genom brev som postas minst 14 dagar före sammanträdet. Om det med hänsyn till sakägarnas antal eller den sak som behandlas inte är behövligt att sända meddelanden om sammanträdet per brev till sådana andra sakägare som inte har begärt att bli underrättade, skall sammanträdet dock för deras vidkommande tillkännages minst 14 dagar före sammanträdet genom kungörelse i en eller två tidningar som har spridning på orten.

Om besvären gäller en fastighet eller ett outbrutet område som tillhör flera gemensamt och det inte är fråga om skifte av fastigheten, räcker det att en av ägarna underrättas om sammanträdet genom kallelsebrev. En samägare skall dock alltid underrättas om sammanträdet, om han begärt det. Om besvären gäller ett samfällt område och det inte är fråga om skifte av området eller om skifteskomplettering, underrättas delägarlaget om sammanträdet genom kallelsebrev med iakttagande av 26 § lagen om samfälligheter.

Föreslagen lydelse

ägare som framställt yrkanden eller varit närvarande vid förrättningen och vilkas rätt ändringsansökan gäller, med iakttagande i tillämpliga delar av bestämmelserna i 11 kap. rättegångsbalken. Andra sådana sakägare i förrättningen vilkas rätt berörs av ändringsansökan eller som har begärt att bli underrättade underrättas om huvudförhandlingen per brev. Om det på grund av att de tillgängliga adressuppgifterna är bristfälliga medför betydande svårigheter att underrätta sådana andra sakägare som har begärt att bli underrättade om huvudförhandlingen per brev eller om det med hänsyn till sakägarnas antal eller den som behandlas inte är behövligt att sända meddelanden om huvudförhandlingen per brev, skall huvudförhandlingen dock för deras vidkommande tillkännages minst 14 dagar för sammanträdet genom kungörelse i en tidning som har spridning på förrättningsorten.

Om ändringsansökan gäller en fastighet eller ett outbrutet område som tillhör flera gemensamt och det inte är fråga om skifte av fastigheten, räcker det att en av ägarna underrättas om sammanträdet. En ägare som har begärt det skall dock alltid underrättas om sammanträdet. Om ändringsansökan gäller ett samfällt område och det inte är fråga om skifte av området eller om skifteskomplettering, underrättas delägarlaget om sammanträdet med iakttagande av 26 § lagen om samfälligheter.

Jorddomstolen kan sända begäran om bemötande och andra uppmaningar och kallelser som avses i detta kapitel med posten till den adress som sakägaren senast har meddelat vid förrättningen eller till domstolen.

260 a §

Ändringssökanden kallas till huvudförhandlingen vid äventyr att ändringsansökan vid hans utevaro avskrivs.

Ändringssökandens motpart kallas till huvudförhandlingen vid vite, om behandlingen av saken förutsätter att han är närvarande.

Ändringssökandens motpart, vars hörande inte anses nödvändigt, kallas till huvudförhandlingen vid äventyr att saken kan avgöras trots hans utevaro.

En sakägare eller hans lagliga företrädare kan vid vite åläggas att infinna sig personli-

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

gen till huvudförhandlingen, om det för utredningen av saken anses nödvändigt att han hörs.

261 §

Om en sakägare eller hans lagliga företrädare har uteblivit från en huvudförhandling, som han har uppmanats att infinna sig till vid vite, iakttas i tillämpliga delar 26 kap. 20 § 2 mom. och 21 § rättegångsbalken.

262 §

Vid huvudförhandlingen i besvärärenden skall

- 1) jordrättsdomaren eller jordrättsingenjören i korthet redogöra för vad saken gäller,
- 2) ändringssökanden uppge till vilka delar ändring söks i förrättningen och vilka ändringar som yrkas däri,

Vid huvudförhandlingen i fråga om klagan skall saken behandlas med iakttagande i tillämpliga delar av vad 3 mom. stadgar.

263 §

Huvudförhandlingen får inte uppskjutas, om inte viktiga skäl kräver det. Om huvudförhandlingen uppskjuts, skall tiden och platsen för den fortsatta behandlingen meddelas i uppskovsbeslutet eller särskilt senare.

Om det är nödvändigt att uppskjuta huvudförhandlingen, skall behandlingen fortsätta där den avbröts när föregående behandling avslutades. Om en ny medlem deltar i behandlingen, skall emellertid ny huvudförhandling hållas. Bevisning behöver dock i dessa fall inte upptas på nytt, om det inte anses nödvändigt för att saken skall kunna utredas. Bevisning behöver inte heller upptas på nytt när det med hänsyn till sakens art och den bevisning som skall upptas föranleder oskäliga kostnader eller väsentlig olägenhet.

Jorddomstolen kan även bestämma att synförrättas utom huvudförhandlingen av en eller flera av jorddomstolens medlemmar.

262 §

Vid huvudförhandling skall i följande ordning

- 1) ordföranden eller jordrättsingenjören i korthet redogöra för vad saken gäller,
- 2) ändringssökanden uppge till vilka delar ändring söks i de avgöranden som träffats vid förrättningen och vilka ändringar som yrkas däri,

Avvikelse från ordningsföljden enligt 3 mom. får emellertid ske vid behov.

(upphävs)

Gällande lydelse

266 §

Jorddomstolen kan även bestämma att synförrättas utom huvudförhandlingen av en eller flera av jorddomstolens medlemmar.

268 §

Jorddomstolens avgörande i huvudsaken i besvärssärenden är dom och övriga avgöranden är beslut.

I en dom får beaktas endast det rättegångsmaterial som har lagts fram eller refererats vid huvudförhandlingen eller syneförrättningen. Om saken avgörs utan huvudförhandling, avgörs den med stöd av skriftligt rättegångsmaterial. När arkivundersökning har utförts i saken eller jorddomstolen med stöd av 264 § 1 mom. på eget initiativ annars har skaffat utredning betraktas det som sådant skriftligt rättegångsmaterial som avses i detta moment. Del skall refereras för sakägarna vid huvudförhandlingen för all kunna beaktas då saken avgörs, eller om saken avgörs utan huvudförhandling, skall detta delges sakägarna.

Jorddomstolens avgörande skall avkunnas genast efter beslutsöverläggningen och det skall finnas tillgängligt för parterna på jorddomstolens kansli inom 30 dagar från avkunnandet. Om överläggningen mellan jorddomstolens medlemmar eller avfattandet av domen i en omfattande eller svår sak kräver det, får avgörandet meddelas i jorddomstolens kansli inom 14 dagar från den dag då huvudförhandlingen avslutades. Kan avgörandet av särskilda skäl inte meddelas inom denna tid, skall det meddelas så snart som möjligt.

269 §

Jorddomstolen får sända de uppmaningar och kallelser som nämns i detta kapitel med posten under den adress som sakägaren senast har uppgivit, om inte något annat följer av stadgandena i detta kapitel.

Föreslagen lydelse

(2 mom. upphävs)

268 §

(1 mom. upphävs)

I en dom får beaktas endast det rättegångsmaterial som har lagts fram eller refererats vid huvudförhandlingen eller syneförrättningen. Om saken avgörs utan huvudförhandling, avgörs den med stöd av skriftligt rättegångsmaterial. När arkivundersökning har utförts i saken eller jorddomstolen med stöd av 264 § 1 mom. på eget initiativ annars har skaffat utredning, betraktas det som sådant skriftligt rättegångsmaterial som avses i detta moment. Det skall refereras för sakägarna vid huvudförhandlingen för att kunna beaktas då saken avgörs, eller om saken avgörs utan huvudförhandling, *skall sakägarna beredas tillfälle att avge utlåtande om detta.*

(3 mom. upphävs)

Om målet eller ärendet avgörs på grundval av det skriftliga rättegångsmaterialet och ändringssökandens motpart inte har utövat talan i jorddomstolen eller om målet eller ärendet avgörs vid huvudförhandling trots motpartens frånvaro, skall det rättegångsmaterial han tidigare lagt fram i ärendet eller målet dock beaktas när saken avgörs.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Denna lag träder i kraft den 200 .

Procedurbestämmelserna i denna lag tillämpas på de mål och ärenden där det avgörande som ändringsansökan gäller har kungjorts vid förrättning efter att denna lag trätt i kraft. Saken behandlas dock alltid i tingsrätten i den sammansättning som avses i denna lag, om inte huvudförhandlingen har inletts när lagen träder i kraft.

Mål och ärenden som är anhängiga i jorddomstolen när denna lag träder i kraft behandlas i den tingsrätt för jordrättsmål och jordrättsärenden inom vars domkrets i jordrättsmål och jordrättsärenden behörig jorddomstol eller dess division har sitt kansli.

Republikens president utnämner de jordrättsdomare och jordrättsingenjörer som har en tjänst vid en jorddomstol när denna lag träder i kraft till motsvarande tjänster för tingsdomare och jordrättsingenjörer vid behöriga tingsrätter utan att tjänsterna ledigförklaras. En tingsdomare vid en tingsrätt, som har varit utnämnd till en tjänst som jordrättsdomare, har rätt att i sin tjänst som tingsdomare använda också sin tidigare tjänstebemärkning som titel.

Jorddomstolarnas övriga personal överförs när denna lag träder i kraft till motsvarande tjänster som inrättas vid behöriga tingsrätter. Det ministerium som handlägger justitieförvaltningsärenden beslutar om överföringen av tjänster och personalens placering vid tingsrätterna i fråga.

2. Lag

om ändring av 2 kap. 1 § rättegångsbalken

I enlighet med riksdagens beslut fogas till 2 kap. 1 § rättegångsbalken, sådant detta lagrum lyder i lag 1052/1991, ett nytt 3 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

Om domförhet

1 §

Om tingsrättens domföra sammansättning när den verkar som jorddomstol bestäms i fastighetsbildningslagen (554/1995).

Denna lag träder i kraft den 20 .

3. Lag

om ändring av tingsrättslagen

I enlighet med riksdagens beslut ändras i tingsrättslagen av den 28 juni 1993 (581/1993) 20 § 1 mom. samt 21 § 1 mom. 1 punkten, av dessa lagrum 20 § 1 mom. sådant det lyder i lag 61/1994, samt fogas till 8 § ett nytt 2 mom. samt till lagen en ny 13 a § och en ny mellanrubrik före 13 a § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §

Till medlemmar av jorddomstolen kallar jorddomstolens ordförande nämndemän från en eller flera tingsrätter inom vars domkrets det område, gräns eller en del av det område som den aktuella förrättningen gäller är beläget. Av särskilda skäl kan till medlemmar av jorddomstolen också kallas nämndemän vid någon annan tingsrätt som hör till tingsrättens domkrets i jordrättsmål och jordrättsärenden.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Tingsrättens jordrättsingenjörer

13 a §

Vid tingsrätten kan det för mål och ärenden som skall behandlas av jorddomstolen finnas tjänster som jordrättsingenjör. Jordrättsingenjören är behörig att behandla jordrättsmål och jordrättsärenden även vid andra tingsrätter som behandlar jordrättsmål och jordrättsärenden. Angående jordrättsingenjörernas samarbetsområden i enlighet med deras arbetssituation bestäms genom justitieministeriets beslut.

Jordrättsingenjören skall ha avlagt diplomingenjörsexamen inom utbildningsprogrammet för lantmäteri vid en teknisk högskola och ha god erfarenhet av verkställandet av fastighetsförrättningar och god förtroenhet med värdering av fastigheter.

Jordrättsingenjören utnämns i den ordning som bestäms i fråga om tingsdomare. För upprättande av tjänsteförslag skall hovrätten inhämta yttrande av lantmäteriverkets centralförvaltning om sökandena till en jordrättsingenjörstjänst. Jordrättsingenjörer har den rätt att kvarstå i tjänsten som i regeringsformen bestäms för domare.

20 §

Lagman och tingsdomare åtalas för tjänstefel vid hovrätten.

20 §

Lagman, tingsdomare och jordrättsingenjör åtalas för tjänstefel vid hovrätten.

21 §

Genom förordning utfärdas närmare bestämmelser om

1) andra tjänster vid tingsrätten än de som anges i 1, och 4 §§ och om behörighetsvillkoren för dem samt om förfarandet vid besättandet av dem,

21 §

Genom förordning utfärdas närmare bestämmelser om

1) andra tjänster vid tingsrätten än de som anges i 1, 4 och 13 a § och om behörighetsvillkoren för dem samt om förfarandet vid besättandet av dem,

Denna lag träder i kraft den 20 .

Förordning

om upphävande av vissa bestämmelser i fastighetsbildningsförordningen

På föredragning av justitiministern föreskrivs med stöd 291 § 1 mom. fastighetsbildningslagen den 12 april 1995 (554/1995):

1 §
Genom denna förordning upphävs 8 kap. jämte ändringar samt 91—93 § fastighetsbildningsförordningen av den 20 december 1996 (1189/1996).

2 §
Denna förordning träder i kraft den 200 .

Förordning

om tingsrätternas domkretsar i mål och ärenden som skall behandlas av jorddomstol

På föredragning av justitieministern föreskrivs med stöd av 241 a § fastighetsbildningslagen (554/1995):

1 §

Domkretsar

Domkretsarna för de tingsrätter som avses i 241 a § fastighetsbildningslagen (554/1995) i ärenden som skall behandlas av jorddomstolarna är följande

1) domkretsen för Tavstehus tingsrätt omfattar verksamhetsområdet för Tavastlands lantmäteribyrå och de kommuner inom verksamhetsområdet för Birkaland-Satakunta lantmäteribyrå som det inte har bestämts att skall höra till domkretsen för Åbo tingsrätt,

2) domkretsen för Kuopio tingsrätt omfattar verksamhetsområdena för Mellersta Finlands, Norra Karelen och Norra Savolax lantmäteribyråer,

3) domkretsen för S:t Michels tingsrätt omfattar verksamhetsområdena för Södra Savolax och Sydöstra Finlands lantmäteribyråer,

4) domkretsen för Uleåborgs tingsrätt omfattar verksamhetsområdena för Kajanalands-Nordöstra Finlands och Norra Österbottens lantmäteribyråer,

5) domkretsen för Rovaniemi tingsrätt om-

fattar verksamhetsområdet för Lapplands lantmäteribyrå,

6) domkretsen för Åbo tingsrätt omfattar verksamhetsområdet för Egentliga Finlands lantmäteribyrå och de kommuner inom verksamhetsområdet för Birkaland-Satakunta lantmäteribyrå som det inte har bestämts att skall höra till domkretsen för Tavastehus tingsrätt,

7) domkretsen för Vasa tingsrätt omfattar verksamhetsområdet för Österbottens lantmäteribyrå samt

8) domkretsen för Vanda tingsrätt omfattar verksamhetsområdet för Nylands lantmäteribyrå.

Beslut om uppdelningen av kommunerna inom verksamhetsområdet för Birkaland-Satakunta lantmäteribyrås mellan domkretsarna för Tavastehus och Åbo tingsrätter fattas av statsrådet.

2 §

Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 200 .

Förordning

om ändring av tingsrättsförordningen

På fördragning av justitieministern

ändras i tingsrättsförordningen av den 28 juni 1993 (582/1993) 5, 6 a och 7 § samt 8 § 2 mom., av dessa lagrum 5, 6 a samt 7 § sådana de lyder i förordning 1328/1994, som följer:

5 §

Vid tingsrätterna kan utöver domartjänsterna, jordrättsingenjörstjänsterna och tingsfiskalstjänsterna finnas tjänster som förvaltningschef, sekreterare, kansliföreståndare, avdelningssekreterare, tingssekreterare, förman för stämmingsmännen, stämmingsman, byråsekreterare, byråfunktionär, expeditionsvakt och vaktmästare. Vid tingsrätten kan dessutom finnas andra tjänstemän och personal i arbetsavtalsförhållande.

6 a §

Hovrätten förklarar tjänsterna som lagman, tingsdomare, extraordinarie tingsdomare och jordrättsingenjör lediga att sökas. Tingsrätten förklarar övriga tjänster vid tingsrätten lediga att sökas.

7 §

Lagmannen utnämner de tjänstemän vid tingsrätterna som anges i 5 § med undantag av innehavarna av domartjänsterna, jordrättsingenjörerna och tingsfiskalerna. Lagmannen anställer också personal i arbetsavtalsförhållande.

8 §

Om tjänstledighet för en tingsdomare och en jordrättsingenjör för högst sex månader per år beslutar lagmannen, om tjänstledighet för högst ett år hovrätten och om tjänstledighet för längre tid än ett år högsta domstolen.

Denna förordning träder i kraft den 200 .

